

**Arthur
Conan Doyle**

BLAGO TRGOVCA ROBLJEM



arthur conan doyle

BLAGO TRGOVCA ROBLJEM



Zagreb, kolovoz 2008.

arthur conan doyle

BLAGO TRGOVCA ROBLJEM

Centrum

Zagreb, kolovoz 2008.

Sadržaj:

- 1. poglavlje
- 2. poglavlje
- 3. poglavlje
- 4. poglavlje
- 5. poglavlje
- 6. poglavlje
- 7. poglavlje
- 8. poglavlje
- 9. poglavlje
- KRAJ-

1. poglavlje

Ukradena oporuka

- Vi ste danas tako zamišljeni, majstore - reče Harry Taxon slavnom detektivu Sherlocku Holmesu nakon što ga je duže vremena promatrao. - Gotovo bih povjerovao da su vam novine u koje ste tako dugo zurili, zadale tešku zagonetku ili kakav vrlo interesantan slučaj.

Sherlock Holmes metne na stol novine što ih je do sada držao u ruci.

- Varaš se, dragi moj Harry - odvrati mu ozbiljnim glasom. - Bila je to samo obavijest o smrti koja me nekoliko časaka odmakla iz sadašnjosti.

- Možda objava smrti kakve rođake? - upita Harry.

- Ni iz daleka; čovjek, čiju smrt njegovi rođaci putem novina javljaju, bio mi je posve tuđ.

- A ipak je njegova smrt u vama potakla sućut?

- Jest, jer mi je slučaj pružio priliku da duboko zavirim u život toga čovjeka. Taj život bio je tako bogat pustolovinama, zločinima i kaznama, kakvog još nikada prije nisam upoznao.

Harry Taxon sakupi polagano novine što su bile razbacane dijelom po stolu, a dijelom opet na sagu. Onda mu pogled padne na ozbiljno lice njegovog učitelja; iako se nije usudio pitati, ipak je plamtio od znatiželje čuti povijest pokojnikovog života.

Slavni detektiv odveć je dobro poznao svoga mladog prijatelja, a da ne bi pročitao znatiželju s njegovog lica. Časak je oklijevao, a onda reče:

- Taj je čovjek bio trgovac robljem.

- Trgovac robljem? - ponovi zapanjeno mladi učenik. - Uvijek sam mislio da takvih ljudi u naše vrijeme uopće više nema, jer zakoni svih naroda najstrože zabranjuju i teškim kaznama kažnjavaju trgovanje robljem u svim kolonijama.

- Prošlo je već nekoliko desetljeća otkako je taj čovjek napustio svoj prokleti zanat. Uostalom, danas se vrlo često

dogaća da se koji Evropljanin u unutrašnjoj Africi udruži s Arapima kako bi obavljao to vrlo unosno trgovanje. U Timbuktumu se još i danas održavaju javni sajmovi s robljem, a dobri, snažni crnci plaćaju se stotinama dolara. Čovjeka za čiju smrt sam upravo sada saznao, upoznao sam поближе prigodom neke usluge što sam mu je iskazao. Osjetio je povjerenje prema meni i tako sam saznao čitavu povijest njegovog života. Neka mu Bog bude blagi sudija! ... Ali - prekine se detektiv - ako se ne varam, evo dolaze posjeti.

I u tom trenu začu se zvono kućnog zvonca.

Harry pohita otvoriti.

Pred njim je stajao otmjen gospodin visokog uzrasta, na čijem se licu odražavala strava i užas.

- Bilježnik Obrien - reče on hrapava glasa. - Najavite me, molim vas, Sherlocku Holmesu, radi se o vrlo važnoj stvari.

Malo poslije sjedio je sučelice velikom detektivu.

- Vaš pomoćnik rekao vam je moje ime, Mr Holmes - progovori on. - Dolazim zbog stvari koja bi me mogla, ako se ne razjasni, lišiti dobrog glasa i časti. Molim vas usrdno da me potpomogne te riječju i djelom.

Sherlock Holmes se zamisli, a onda reče:

- Bilježnik Obrien - da, to je bilo ime koje mi je spomenuo stari trgovac robljem Firamont.

- Firamont?- upita bilježnik - govorite o Firamontu radi kojega...

- Vi dolazite k meni - nastavi Sherlock Holmes smiješeći se.

Jedan tren gledao je bilježnik bez riječi detektiva.

- Pa dabome - reče on. - Govorili su mi prava čudesa o vašem oštroumlju; dopustite mi da vas iskušam.

- Ako vam se sviđa - dogovori Sherlock Holmes. - Počnite; ali bojim se da su vam odviše toga pripovijedali pa

ćete biti razočarani.

Bilježnik se malo zamisli.

- Rekli ste mi da ste poznavali Firamonta? - upita on radoznalo.

- Da; prije nekoliko godina sam se s njime jednom sastao.

- Dobro, onda mi recite iz kojeg razloga dolazim k vama?

Sherlock Holmes promatrao je svoga gosta nekoliko trenutaka u tišini, a onda oporim i izrazitim glasom reče:

- Dolazite me upitati za savjet glede oporuke pokojnog trgovca Firamonta.

Obrien se udari rukom u koljeno.

- Zaboga, istina je! Ali dalje, dalje, htio bih se još više osvjedočiti o vašem oštroumlju.

- Mislim da se neću prevariti ako ustvrdim da je oporuka prošle noći ugrabljena; jer pošto je Firamont, kako iz novina razabirem, mrtav, ne tiče se vaše zanimanje za njega kao osobe, već oporuke koju je on kod vas bio ostavio. Uzrujanost i strava što su se još kod ulaska u ovu sobu odražavale na vašem licu, dokazuju da se nešto s tom oporukom moralo dogoditi. Nadalje, moram pretpostaviti da se krađa oporuke nije dogodila bez nasilja. Zacijelo ste oporuku predali jednom od namještenika, po svoj prilici perovođi, koga su prošle noći napali te mu ugrabili dragocjenu ispravu.

- Nevjerojatno, za Boga miloga, - reče Obrien koji je od čuđenja stao usred sobe - sve ste pogodili!

- Nisam - odvrati Sherlock Holmes - to mi sasvim jasno pokazuje mrlja krvi koju sam upravo sada opazio na vašoj manžeti: Vi ste sami zdravi i neozlijeđeni, dakle ta mrlja potiče od neke druge osobe. A koga bi drugoga razbojnici mogli ozlijediti nego onoga komu je oporuka

predana na čuvanje.

Duboko uzdahnuvši bilježnik sjedne na stolicu.

- Sve ste pogodili - reče zatim. - Prije mnogo godina predao mi je stari gospodin Firamont, čiju prošlost međutim ne poznam, svoju oporuku na čuvanje. Čuvao sam je u željeznoj blagajni. Jučer mi je jedan njegov rođak javio za njegovu smrt i upozorio me na neizmjernu važnost Firamontove oporuke; ali... - prekinu se bilježnik kad je vidio da detektiv nepomično zuri u zrak. - Čujete li vi mene što ja tu govorim?

- Nikada nisam pomnije slušao nego sada - odgovori ovaj. - Nastavite.

- Dakle, onaj rođak gospodina Firamonta javio mi je da je pokojnik posjedovao veliko blago, osobito mnogo dragulja i zlatnog praha, ali da nikomu živome nije otkrio gdje se ono nalazi. U oporuci će to skrovište sigurno biti naznačeno. Danas će se, kako je doznao, otvoriti oporuka. Neka je ja na svaki način držim u pripremi, neka je dobro čuvam, jer među rođacima pokojnika ima mnogo nasilnika koji bi se možda silom htjeli dočepati oporuke pa da prigrabe to neizmjereno blago.

- A je li istina da se uistinu danas imala otvoriti oporuka? - upita Sherlock Holmes podrugljivim smiješkom.

- Nije, - reče Obrien uzrujano - to je upravo ono čudno. Kod mene se do sada nije nitko živ javio radi te oporuke, a ipak je onaj Firamontov rođak sa svojom opomenom imao pravo.

- Vi ste dakle oporuku izvadili i pripremili? - upita Sherlock Holmes.

- Dakako; ja s početka nisam ni sam znao gdje sam je spremio. Napokon je našem na željeznoj blagajni među kojekakvim spisima i starim knjigama. Stavio sam je u jedan od prednjih pretinaca, zatvorio blagajnu kao obično, a povrh

toga još i svog perovođu, mladog i snažnog čovjeka, ostavio spavati u predsoblju tu noć. Jutros ga nađem gdje leži sav u krvi ogrezao.

Dok je još bilježnik pripovijedao, obukao je Holmes ogrtač.

- Dosta, - reče kad je Obrien malo zastao - poći ću s vama, hoću pogledati to mjesto. Stvar je dražesna.

Bilježnik ustane.

- Dražesna? - ponovi on - Mislim da to nije zgodan izraz za tako žalosnu stvar, Mr. Holmes.

Detektiv se grohotom nasmije.

- Ne ljutite se, Mr. Obrien, ali ja ne mogu drugačije. Vaša me pripovijest tako razveselila; šteta da vam još ne mogu kazati svoje slutnje. Ali sada dođite čim brže je moguće, jer ne smijemo niti časak izgubiti.

Kola odvezu obojicu za četvrt sata do stana bilježnika Obriena.

Sherlock Holmes potrči uz stube kao da ga furije tjeraju.

- Gdje je soba u kojoj je izveden napad na vašeg perovođu? - upita bilježnika koji ga je jedva dostigao.

- U hodniku, prva vrata desno; čekajte otvorit ću vrata.

- Nije nužno, već su otvorena - odgovori Holmes.

On naglo uđe; brzim pogledom pregleda čitavu situaciju.

Provalnici su prerezali oštrim oruđem komad vrata te su onda rukama otvorili unutrašnji zasun.

Perovođu su u snu udarili po glavi. Zatim su iz njegovog džepa izvadili duplikate ključeva i otvorili blagajnu, kako je sve to Obrien putem pripovijedao Sherlocku Holmesu.

- Jesu li vam provalnici možda ukrali novaca ili novčanih vrednota? - upita Holmes.

- Nisu baš ništa; u blagajni je bila samo mala svota koju ne bi vrijedilo ukrasti. Nema sumnje da su namjeravali ukrasti samo oporuku starog Feramonta.

- U to nisam niti časka posumnjao, - odgovori detektiv - ali gdje je perovođa?

- Otpremio sam ga u njegov stan dozvivši mu prije liječnika koji mu je povezao rane.

- Zar je rana bila tako pogibeljna? - zapita Holmes.

- Velim vam, Mr. Holmes, mladi je čovjek, zove se Jamesson, tako rekuć plivao u krvi.

Detektiv uzme onaj komad vrata što su ga provalnici bili izrezali i pogleda ga pognije.

- Koliko je perovođa već u vašoj službi? - zapita na to.

- Bit će godinu dana; najprije je bio pisar, ali se pokazao tako spretnim da sam ga postavio drugim perovođom.

Čini mi se, gospodine Holmes, kao da vi sumnjate u tog mladog Jamessona. Mogu vam reći da nema vjernijeg i poštenijeg čovjeka nego što je on. Ali što činite tu?

Sherlock Holmes se pognuo i stavio izrezani komad u vrata.

- Htio sam tek utvrditi - reče Sherlock Holmes dignuvši se - koja je nutarnja, a koja vanjska strana komada.

- Ali, - odgovori bilježnik - od koje će vam koristi to biti kod potjere za provalnicima?

- Pričekajte malo pa ćete vidjeti da će nas upravo činjenica koja je strana toga komada nutarnja, a koja vanjska dovesti u trag provalnicima.

Željezna se blagajna nalazila još u istom onom stanju u kojem ju je jutros našao bilježnik Obrien. Dvostruka vrata bila su širom otvorena, a ključevi u ključanici.

- Je li perovođa uvijek imao duplikate ključeva od blagajne? - upita Sherlock Holmes.

- Nije, ja sam mu ih predao samo za ovu noć da ostanu u sigurnim rukama.

- Doista je među vama bilo puno povjerenja - reče Sherlock Holmes podrugljivo.

- Taj čovjek je toliko povjerenja zaista i zasluživao; povjeravao sam mu tisuće i tisuće i nikada nije manjkalo niti novčića.

- Uistinu izvanredan čovjek - prizna detektiv povukavši ključ iz ključanice i držeći ga prema svjetlu.

- Je li u vašoj pisarnici zaposlen kakav crnac? - upita poslije nekog vremena Sherlock Holmes.

- Crnac? Bože sačuvaj! Kako dolazite na tu pomisao?

- To sam morao tek radi potpunosti upitati iako nisam vjerovao u to. Ako pogledate malo поближе taj ključ, vidjet ćete na njemu grubu, kovrčavu, crnu vlas koja se za njega zadjela.

Bilježnik promotri sav prestravljen taj corpus delicti koji je bio tek tri do četiri centimetra dug.

- Doista crnačka vlas; a što onda zaključujete? - zapita zabrinuto.

- Sasvim jednostavno to da je provalnik bio crnac koji je veći dio noći imao ključeve uza se, možda i u svom džepu gdje su mogli dospjeti u bliži doticaj s njegovom četkom za kosu. A sada me što brže otpratite u stan vašeg ubogog, možda i na smrt ranjenog perovođe; možda će nam on moći dati kakvu obavijest.

Malo poslije stajali su pred njegovim stanom.

- Gdje je Mr. Jamesson? - upita naglo bilježnik. - Ja sam njegov šef i htio bih s njime govoriti.

- Mr. Jamesson? - upita gazdarica, čista, pristala i vrlo čestito odjevena žena. - Taj je jučer navečer otišao kroz noć čuvati stražu u pisarnici svoga šefa.

- Ali, ta ja sam ga jutros poslao opet kući - poviče

bilježnik sav prestravljen.

- Za ime Božje, - krikne gospođa - onda ga je zadesila neka nesreća. Već mi je jučer rekao da ga od prije nekoliko dana progone neki ljudi.

- Umoren je, - šapne bilježnik sasvim blijed - a ja nesretnik...

U taj tren zazveči zvonce na ulaznim vratima.

- Možda sada dolazi - reče gazdarica i potrči otvoriti vrata.

- Stanuje li kod vas neki Mr. Jamesson? - upita netko.

- Do jučer je stanovao kod mene - odgovori gazdarica.

- No, onda sam na pravom mjestu; taj svežanj odijela nađen je u Themsu. Sav je zakrvaren. U džepu od hlača nađen je novčanik u kojem doduše nije bilo novaca, ali ima nekoliko posjetnica s imenom «John Jameesson». Kako je na jednoj od ovih bila načrčkana adresa, to sam slutio da to mora biti stan Johna Jamessona.

- Boga mi, - reče bilježnik - to je odijelo moga perovođe.

- Ha, - reče čovjek koji je bio na vratima - vidim li pravo, Mr. Sherlock Holmes?

- Da, dragi moj Wilsone, ja glavom; čini se kao da još nemaš pojma o provali kod Mr. Obriena?

- Naprotiv; Mr. Obrien obavijestio nas je o tom ranim jutrom, ali nam nije rekao ime napadnutog perovođe. Čini se da su ubogog Jamessona doista provalnici odveli i umorili. Nadam se da ćemo tim lupežima ipak ući u trag.

- Ej, mnogo sreće! Za mene ovdje više nema posla, Mr. Obrien; možda ćete osim policijske istrage štogod i od mene čuti; jer ta je stvar dražesna, zbilja dražesna.

I tiho smijući se ode Sherlock Holmes.

2. poglavlje

Otrovana strelica

Slavni detektiv stavi na stranu prilično omašan aparat.

- Kakva nam čudesa dovodi pred oči mikrofotografija, fotografsko povećanje najsitnijih stvari - obrati se on Harryu koji je upravo rastavljao taj komplicirani fotografski aparat i pojedine njegove dijelove pomno spremao.

Sherlock Holmes uzme fotografsku ploču i pogleda kroz nju prema svjetlu.

- Sasvim je dobro uspjela; krvna tjelešca sasvim se dobro raspoznavaju; velike okrugle plohe, u sredini udubina: to je krv goluba.

Harry Taxon dođe s više ploča iz pokrajnje sobe u koju je bio odnio sastavne dijelove fotografskog aparata.

- Sve su dobro uspjele - reče. - Koliko se krvna tjelešca pojedinih sisavaca među sobom razlikuju. Običan smrtnik, koji ne pozna čudesa fotografskog umijeća, ne može razlučiti jednu kaplju krvi od druge; on ne naslućuje da prostom oku nevidljiva tjelešca koja čine glavni sastojak krvi, imaju sasvim određene, karakteristične oblike.

- Svakako, - potvrdi Sherlock Holmes - usporedili smo krvna tjelešca svinjske krvi s onima krvi goluba ili čovjeka. Tu je zamjena sasvim isključena.

- Evo ploče što ste je danas snimili.

Tim riječima preda mladić svome majstoru posljednju fotografsku ploču.

- Da vidimo, sinko moj, kako je uspjela. Ti si je svakako sasvim točno označio, Harry, tako da je zamjena sasvim isključena?

- Sasvim isključena, majstore; uostalom ploča je na donjem rubu još mokra.

Sherlock Holmes pažljivo pogleda kroz ploču prema svjetlu koje je snažno bacalo zrake u sobu.

- To je krv što sam je jutros našao u pisarnici bilježnika i što ju je nesretni noćni perovođa ostavio kao svoj posljednji

zemaljski trag. Stavi tu ploču s drugima.

Harry Taxon pogleda kroz ploču na kojoj su se tamna krvna tjelešca oštro razabirala.

- Nije moguće - promrmlja on gledajući Sherlocka Holmesa koji je tiho fićukao gledajući pred sebe i pucketajući prstima.

- Što si rekao? - upita detektiv mirno.

- Mislim da ta krv nikako ne može biti perovođina - odgovori mladić.

- A zašto ne? Ja sam pripravan prisegnuti da sam krv čija tjelešca ovdje vidiš, uzeo s kreveta u kojem je ubogi perovođa proveo noć.

Harry Taxon zurio je neko vrijeme u svoga šefa kao bez svijesti.

- Hura! - poviče on - sad je zagonetka riješena.

- A rješenje glasi? - upita detektiv otpuhnuvši brižljivo malo prašine sa svog rukava.

- Čitav je napad izmišljen; - reče mladić uzrujan - ta krv što ste je fotografirali, svinjska je krv; perovođa je ogrebao nešto malo lica i polio je onda čitav krevet svinjskom krvi.

- Vrlo dobro, dragi Harry; želim što te jutros nisam poveo sa sobom na lice mjesta, to bi za tebe bilo vrlo poučno. Opazio bi onda isto tako dobro kao i ja da je ranjeni perovođa *vrata izrezao s unutrašnje strane* i da im je najposlije izručio duplikate ključeva. Oni se s krađom nisu ni najmanje žurili, jer je jedan od njih, crnac, stavio ključeve u džep, pri čemu se na jednom od ključeva uhvatila njegova vlas. Nisu se trebali žuriti, jer je treći tatarski drug dan prije bio kod bilježnika te ga zamolio da svakako drugi dan potraži i pripravi oporuku, što je ovaj dragi čovjek i učinio.

Harry Taxon pratio je sa sve većim zanimanjem riječi detektiva.

- Dakle zbilja mislite da su oporuku ukrali? - revno upita Harry.

- Bez sumnje su je ukrali. Zacijelo ima još prijašnjih poslovnih prijatelja toga trgovca robljem, koji znaju za njegovo blago u draguljima i zlatu. Oni su valjda već dugo tražili njihovo skrovište. Dapače ni meni, koji sam dublje zavirio u njegov život, nije taj nepovjerljivi čovjek ništa rekao o skrovištu svoga blaga. Ali lopovi su valjda saznali da je Firamont svoju oporuku, u kojoj je bez sumnje bilo označeno skrovište, deponirao kod bilježnika Obriena. Oni su stoga svog suradnika poslali da se kod bilježnika zaposli kao pisar. Najposlije su čekali na smrt staroga Firamonta da onda izvedu svoj posljednji udarac.

Harry Taxon pogleda svoga majstora, a on na njemu primijeti da želi nešto dodati njegovim kombinacijama.

- Znam što želiš - nastavi Sherlock Holmes. - Ti misliš kad bi lopovi imali prilike doći u blizinu starog Firamonta, da bi onda njegova smrt uslijedila nešto prije.

- Upravo to sam mislio - odgovori mladi čovjek.

- To je sasvim vjerojatno pa zato neće biti zgorega ako se malo ogledamo po stanu staroga Firamonta i istražimo kako se sve to dogodilo.

- Ne bi li bilo bolje radije tražiti provalnike kako oni nebi sklonili svoj plijen na sigurno mjesto? - reče mladić nešto glasnije.

Detektiv pogleda u svoga mladog učenika podrugljivim smiješkom.

- Imaš sasvim pravo, sine moj, - odgovori detektiv ispraznivši lulu - pokaži mi dakle brzo trag kojim su provalnici krenuli.

Mladi čovjek zbunjeno pogleda prema njemu.

- Oprostite učitelju, - reče zatim vrlo tiho - bio sam opet nesmotren; ta mogao sam misliti da biste vi već bili

našli trag kad bi uopće bilo moguće provalnike otkriti po njemu.

- Neka te ne zaboli odveć moje dobro promišljeno pitanje - reče detektiv smijući se. - Vidiš da ni ja ne znam čarolije. Možda su ta tri lopova po uputi koju su našli u oporuci starog Firamonta, njegove dragocjenosti već našli te su s njima već daleko umakli. Ovdje u Londonu im je tlo zacijelo već postalo prevruće. Ti me uostalom možeš pratiti - obrati se Holmes svom učeniku. - Bio sam jedanput u pokojnikovom stanu pa ti mogu reći da je vrijedno pogledati te njegove sobe koje su pune rijetkih, čudnovatih skupocjenih stvari iz svih krajeva svijeta. Ondje ćeš naći i jedno živo biće, spomen što ga je stari trgovac robljem donio iz tamnog dijela zemlje.

Morali su se prilično dugo voziti dok su došli do stana trgovca robljem.

Tek iza dugotrajnog zvonjenja otvore se vrata. Tamna glava pomoli se polagano i oprezno u uskom otvoru vrata.

- Mr. Firamont je mrtav - reče meki glas tuđeg naglaska.

Već su se vrata pred detektivima zatvarala, kad Sherlock Holmes reče:

- Zairo, ne poznaješ li me više, mene, starog prijatelja svog gospodara?

Opet se pokaže tamno lice; dva crna oka pogledaju plašljivo velikog detektiva.

- Ah, Mr. Mr

- Sherlock Holmes - dopuni je ovaj smiješeći se.

Vrata se na to odmah otvore; njih obojica uđu. Tek sada, u jasnom svjetlu što je svjetlilo iz sobe u hodnik, vidio je Harry pred sobom dražesnu quadronu, kćer jednog bijelca i jedne mulatkinje.

Kovrčasta, gusta, crna kosa, što je u prirodnim

pramenovima padala djevojci niz vrat, govorila je doduše o njezinom crnačkom porijeklu, ali boja njena lica nije bila zagasitija nego koža kakve Talijanke, koju je ona čistoćom i pravilnošću svoga lica možda još i nadvisivala.

Sherlock Holmes se ogleda po sobi.

- Ovdje se mnogo toga promijenilo - reče zatim.

- Da, Mr. Sherlock Holmes - odvrati plaho smeđa

djevojka. - Firamontovi rođaci već su odavde odnijeli sve što su mogli odnijeti.

- A što su odlučili glede tebe? - upita Holmes.

Djevojci kojoj je možda bilo tek šesnaest godina navru suze na oči.

- Mene nije nitko htio uzeti - reče ona tiho.

- Ubogo dijete - odgovori Sherlock Holmes položivši ruku na tamnu djevojčinu glavu. - Od čega si živjela u ove dane poslije smrti Mr. Firamonta?

Djevojka pokaže na police i prazne dijelove na zidovima koji su još djelomice bili pokriveni rogovljem antilopa i bivola, raznim kožama divljih zvijeri te afričkim oružjem.

- Mnogo sam od toga već prodala - reče skrušeno. -

Bila sam gladna.

- Ne bojiš li se boraviti ovdje tako sama? - upita

sućutno detektiv.

- Da, pogotovo kad dođe Maori....

- Maori? - ponovi Holmes. - Tko je to?

- Neki prijašnji znanac Mr. Firamonta.

- Je li već češće bio ovdje kod tvog gospodara? - upita detektiv radoznalim i nervoznim glasom.

- Nije često, ali svake godine nekoliko puta.

- Kada je posljednji puta bio ovdje?

- Kratko vrijeme prije smrti moga gospodara.

- Jesu li se obojica svađala kada su bili zajedno?

Tamnokožna se ljepotica zamisli za tren i odgovori:

- Ne, nikada, - reče ona - ali kad bi Maori otišao, Mr.

Feromnot bio bi mrk i zamišljen.

- Koliko već dugo poznaješ toga stranca? - ispitivao je dalje Sherlock Holmes.

- O, dugo, vrlo dugo! Mislim da sam ga već kao dijete vidala kod kuće u Africi.

- Maori je crnac?

- Da, on je crnac; on je s Mr. Firamontom stalno nešto tajno govorio o Africi, a ja sam onda uvijek morala izaći van iz sobe.

- Kako dugo je tvoj gospodar već bio mrtav kad ga je Maori ostavio? - pitao je Sherlock Holmes pozorno promatrajući sve predmete što su još visjeli na stijenama.

- Ne znam - odvrati djevojka. - Mr. Firamont me je otpremio. Kada sam se poslije dužeg vremena vratila, bio je Maori već otišao, a moj gospodar ležao je na tlu - mrtav.

Sherlock Holmes skine s police jednu strelicu i pozorno je promotri.

- To je oružje Massai-crnaca - okrene se prema Harryu Taxonu. - Kako je ta strelica nezaprašena, to je dokaz da nije dugo ovdje na polici.

- Istina je, - primijeti Zaira - Maori ju je kod svoga posljednjeg posjeta donio sa sobom, kao što je ponekad gospodinu Firamontu donosio i drugih stvari iz Afrike. Jednom je donio živih zmija, ali gospodar ih je odmah zatukao.

- Taj crnac je bio uslužan prijatelj. Možeš li se sjetiti, Zaira, u kojem si položaju našla Mr. Firamonta?

- Oh, to je bio grozan pogled - odgovori djevojka drhtavim glasom. - Glava je bila nategnuta na šiju, a ruke zgrčene u pesnice tako čvrsto da ih nisu mogli otvoriti ni ljudi što su leš odnijeli u mrtvačnicu.

- Nije li ondje stajao писаći stol Mr. Firamonta? - upita detektiv upirući prstom na prazno mjesto kraj velike komode.

- Jeste, Mr. Holmes. Rođaci su ga odnijeli; oni su prekopali sve pretince te su me svejedno ispitivali gdje je pokojnikova oporuka. Ali ja to nisam znala.

- Možeš li se sjetiti u kakvom je stanju bio писаći stol kad si se vratila kući ne našavši više Mr. Firamonta na životu?

- Bila sam tako preplašena kada sam gospodara ugledala gdje leži na tlu mrtav - odgovori Zaira - da se nisam ni ogledavala dalje po sobi; ali - da zbilja - rođaci su se kasnije sa mnom svađali da sam otvorila i prerovala pretince pisaćeg stola. Po engleskom zakonu, rekli su oni, nemam nikakva prava ni na koji dio ostavštine, jer moja majka nije po ovdašnjem zakonu bila udana za Mr. Firamonta - reče djevojka drhtavim glasom.

- Rođaci su dakle opazili da je već netko prije njih tražio oporuku pa su sumnjali na tebe, moja mala Zairo?

- Tako je, Mr. Sherlock Holmes; ali ja vas uvjeravam da se nisam ničega ni dotakla - izjavi lijepa djevojka gotovo svečano.

- Vjerujem ti, dijete moje. Ah, Harry - obrati mu se detektiv - vidim gdje se tamo na ulici skita na pola izgladnjeli pas bez gospodara. Uzmi taj komad kruha i pokušaj ga dovabiti ovamo.

Silazeći niz stube izvršiti taj nalog mladić strese začuđeno glavom. Što je tom majstoru ponekad sinulo kroz glavu! Poslao ga je na ulicu da dovabi k sebi tu jednu životinju.

Ali poučen da bez primjedbe izvrši naloge svoga učitelja, Harry se nastojao sprijateljiti s tim psetom što njuška po pragovima. To mu u kratkom vremenu i uspije, jer

je životinja bila izgladnjela. Požudno zgrabi dobačen mu zalogaj i pođe za mladićem u kuću.

Na vratima sobe u kojoj su stajali Sherlock Holmes i mlada djevojka pseto se prene, ali glad je bila odveć velika, a zalogaji odveć zamamni te se nije dulje opirao.

Za čas se za psom zatvore vrata, te biješe uhvaćen u zamku. Zbunjeno zastane kraj praga.

- Makni se od tog pseta - poviče Sherlock Holmes - da ne promašim i tebe pogodim.

Harry jedva nađe vremena odskočiti u stranu, jer u isti tren zazuji kroz zrak strelica.

Detektiv ju je bio bacio pogodivši pseto sigurnom rukom. Zaori kratak lavež boli; pseto se htjelo okrenuti prema vratima, ali u taj tren se sruši na tlo kao pogođeno električnom strujom.

Glavu zabaci prema šiji, mišići su se skvrčili, a na usta mu navre pjena - te za tili čas uginu.

Harry i mlada djevojka gledali su prestravljeno taj prizor.

- Tako je kako sam i slutio - reče tada Sherlock Holmes dignuvši s poda vrlo oprezno strelicu. - Stari Mr. Firamont nije umro naravnom smrću. Ta strelica je umočena u Kurare, najstrašniji otrov što ga crnačka plemena poznaju. Maori ju je donio bez sumnje u svrhu da njome usmrti svoga staroga znanaca za čijim je blagom već odavno gramzivo bacio oko.

Zaira je međutim na čas ostavila sobu.

- Nije li djevojka rekla da je pokojnik bio njen otac? - zapita Harry naglo.

- Jest; uostalom nije time ništa nova rekla, jer stari Firamont mi je u svoje doba tu činjenicu sam priznao.

- Oh, kad bismo samo imali trag da tim lupežima opet otmemo njihov plijen. Dao bih godinu dana života da mi to

uspije.

Holmes se čudnovato smješкао brižljivo zamatajući strelicu u papir.

- Prije svega uzmi taj dokaz i odnesi ga mojem prijatelju, policajcu Wilsonu. Ispriopovijedaj mu ovu čitavu zgodu i zamoli ga da isposluje uhidbenu zapovijed za crnca Maoria.

- A Zaira? - upita Harry Taxon sjajnih očiju.

- Sklonit ću je privremeno kod naše poštovane gazdarice - odvrati detektiv. - Njezina je sigurnost uvelike ugrožena. Tko zna kakve su još zamke postavljene u ovoj kući, koje su isprva bile namijenjene starom Firamontu te bi sada mogle nauditi i njegovoj kćeri.

U taj tren uđe Zaira sa svežnjem pisama koje preda Sherlocku Holmesu.

- Ne znam - reče ona - što ti papiri sadržavaju, ali sam uvjerena da su u vašim rukama sigurniji nego u mojima. Mr. Firamont mi ih je predao rekavši da ih dobro čuvam. Tiču se moje budućnosti.

- Pregledat ću ih kasnije, dijete moje. Ali sada pođi sa mnom da ne živiš više u strahu i bojazni.

3. poglavlje

U podrumu mrtvačnice

Mrs. Bonnet primila je otvorenim rukama lijepu Zairu. Sherlock Holmes je znao da će kod nje biti u tako dobrim rukama kao kod njega samoga. Tako je sada sjedio u svom naslonjaču, pozorno pregledavajući i čitajući pisma koja mu je Zaira bila predala.

- Tu nema nikakva traga, - mrmljao je on - to su sve pisma već davno umrle žene, iz kojih bi se jedino moglo posvjedočiti da je u Livingstonu sklopljen brak između te žene i Firamonta i da je Zaira njihovo zakonito dijete. Ali inače nema nikakva spomena gdje bi bilo spremljeno blago starog trgovca robljem. Stvar je doista bezutješna. Po svoj prilici skrovište blaga je naznačeno u oporuci koja je sad u rukama lupeža te je tako taj veliki imetak za Zairu, koja jedina ima pravo na tu baštinu, sasvim izgubljen.

U taj tren otvore se vrata, u sobu nahrupi Harry Taxon. Bio je sav uzrujan i usplahiren.

- No? - upita ga Sherlock Holmes puneći sasvim mirno svoju lulu. - Što ti se dogodilo? Jesi li možda ušao u trag crncu Maoriu?

Mladić se sav iznemogao spusti na stolac, otirući znoj sa svog čela.

- Bojim se, majstore, - izusti on najposlije - da su sve vaše kombinacije netočne, jer su prije četvrt sata izvukli iz Themse leš perovođe koji je predao oporuku starog Firamonta u ruke lopovima.

Sherlock Holmes skoči sa stolca. Neko je vrijeme buljio mimo svog učenika kao u kakvom transu. Na njegovom produhovljenom, oštroumnom licu vidjelo se kako je nastojao da novi događaj dovede u sklad sa svojim dosadašnjim zaključcima i tvrdnjama; kako je nastojao da slika pristane u ovaj okvir u kojem se odigralo zločinačko umorstvo, krađa i je li on sam možda izveo kakve krive zaključke.

Napokon se prene.

- Gdje je leš Mr. Jamessona? - upita naglo Sherlock Holmes.

- U mrtvačnici, Mr. Holmes - odgovori Harry koji je do sada svoga gospodara i majstora pažljivo promatrao.

- Dobro; poći ću onamo. Ostani ovdje i pazi na Zairu.

Detektiv skoči u prva kola da dođe čim je brže moguće do one žalobne kuće u kojoj su se čuvale lešine neznanih ili krivnjom trećih osoba umrlih ljudi sve do onog trena kad bi sudac dopustio njihov ukop.

- Ha, Wilson,- reče on svom prijatelju koji je upravo izlazio iz mrtvačnice - i ti si ovdje? Što veliš o ovom interesantnom slučaju?

Lice inspektora bilo je mrko i zlovoljno.

- Ostavite me na miru s tim interesantnim slučajem - reče on okrenuvši se da pođe dalje.

- Oho, - odvrati Sherlock Holmes zadržavši ga za rukav - nije li taj slučaj doista interesantan?

- Neka ga đavo nosi; da je tek polovica od onoga što mi je Harry Taxon ispričavao istina - pripovijest o trovanju starog Firamonta otrovom Kurare, navodno fingirani napad na perovođu i tako dalje - onda imamo posla za pola godine. Ja sam već drugim stvarima tako preopterećen da ne znam gdje mi glava stoji. Prije pola sata je kod mene bio vojvoda od Norfolka i prijavio je da su neki lopovi provalili na Westminsterском groblju nadgrobni spomenik njegove supruge. Bio je od mramora pa je normalno da se ovaj sasvim razljutio. Niti deset časaka poslije došao je grof Sussex koji je prijavio sličnu stvar. U istoj su noći valjda lupeži provalili spomenik pred njegovom obiteljskom grobnicom. Potpomognite mi svojim savjetom naći te lupeže. Neće biti na vašu štetu. Svaki je od njih dvojice odredio za nagradu svotu od 1000 funti ako se

zločinci pronađu.

Sherlock Holmes mahne nevoljko rukom.

- Odričem se tvoje nagrade; zbogom!

Okrene se od policijskog inspektora i pođe u mrtvačnicu.

- Koga tražite, Mr. Holmes? - upita ga jedan od radnika koji su ga svi odreda poznavali.

- Leš perovođe Jamessona - odgovori on.

- Tren prije odnijeli su ga iz mrtvačnice u podrum gdje je već identificiran. U podrumu će se leš zalediti dok sudac ne odobri ukop.

- Moram ga po svaku cijenu vidjeti! - uzvike Sherlock Holmes utisnuvši mu u ruku veću novčanicu.

- Onda pođite sa mnom.

Silazeći mračnim stubama u podrum, njih dvojicu dočeka sve jači i jači šum i zujanje.

- Što to znači? - upita detektiv i stane.

- To su parni strojevi što proizvode studen; postavljeni su još jedan kat niže pod zemljom.

- Ali gdje su mrtva tijela? Ne vidim ni jedan jedini leš u tom velikom podrumu kojim struji sasvim pristojna studen.

Radnik pokaže na zidove četverouglastog prostora.

- Vidite li ta mnoga vrata što su poredana jedna do drugih i jedna nad drugima? Jedva se mogu raspoznati, jer su oličena kao i zidovi istom uljanom bojom.

- Zbilja, čini se da svaka od njih imaju trokutastu rupu.

- Tako i je; vrata se hermetički zatvaraju, a ona rupa je određena za ključ što otvara vrata. Svaka vrata zatvaraju jedan po prilici dva metra dug i tri četvrt metra širok prostor u kojemu se leševi slede u studeni na minus deset stupnjeva.

- Trebate li me još što, Mr. Holmes, - upita radnik izvukavši jedan sanduk s natpisom «Jamesson» - imam naime gore posla?

- Ne Warwick, idite samo, želim tijelo točno pregledati pa trebam nešto više vremena.

- Ovdje vas nitko neće smetati. Kad budete gotovi, pritisnite samo gumb električnog zvonca koje će mene odmah dozvati.

Sherlock Holmes promatrao je pažljivo glavu i vrat leša.

- Ovdje na čelu bila je duboka brazgotina - promrmlja on - seže duboko, to je bez sumnje rana što si je nesretnik one noći sam zadao da izgleda kao da ga je tko napao.

Sherlock Holmes oprezno je opipavao glavu leša.

- Lubanja mu je probijena nekim tupim oruđem - nastavi on svoj monolog. - Prevario se u svojim prijateljima i protivnicima, osobito u crncu Maoriu.

Sad otvori odijelo što je bilo na tijelu i počne pretraživati džepove.

- Nema ništa: odijelo je sasvim novo, jer je staro nađeno na obali Themse da se policija navede na misao kako su provalnici Jamessona odmah ubili. Ne, onda je još živio; to dokazuje novo odijelo što si ga je bio kupio; istom kasnije došli su njegovi drugovi na misao da ga se riješe.

Možda su po uputi oporuke našli blago starog trgovca robljem pa ga nisu htjeli s njime podijeliti... možda...

Detektiv naglo prekine svoje na glas izgovarane misli... njegov se pogled zaustavi na vratu umorenoga, gdje su se na obje strane vidjele modre, krvave mrlje.

- Što je to? - promrmlja on. - Ta ovoga nesretnika su strašno davili. Lubanja mu je tek kasnije probijena. Čudnovato, vrlo čudnovato.

Pretraži dušnik i grkljan.

- Boga mi, - reče onda - čini mi se kao da je taj čovjek davljen da nešto ne proguta. Grkljan je gotovo sasvim skršen.

S naporom otvori usta leša. Bila je već nastupila mrtvačka ukočenost, a mišići i zglobovi bili su već gotovo nepomični. Električnom svjetiljkom on posvijetli usnu šupljinu.

- Nisam se prevario - šapne trijumfirajućim izrazom - u stražnjem dijelu vrata vidi se neki bijeli predmet; to je ili komad sukna ili komad papira.

Iz kutije u kojoj je bilo mnogo raznovrsnog oruđa, izvadi pincetu, gurne je u usta nesretnika nastojeći izvući što više od one nepoznate stvari.

Naposljetku mu je to i uspjelo te poviče.....

- Komad papira.

Brzo izgadi mokr predmet na kojem su se vidjeli jasni tragovi zuba; dokaz da je pokojnik još kratko vrijeme prije smrti to pokušavao sažvakati.

- To je samo ostatak - promrmlja detektiv - tko zna koliko je nesretnik već progutao.

Sherlock Holmes priđe do prozora da bolje vidi, jer su crte pisma na papiru žvakanjem i slinom bile tako ocrtane da su se jedva vidjele i dale odgonetnuti.

... moja....ći....po na....lje...nik Giacoma...li...kleva...ne, koji... ti Firamont

To je bilo sve što je Sherlock Holmes mogao raspoznati.

- Vraški malo, - promrmlja detektiv - a ipak su ovi redovi morali biti tako važni da ih je nesretni Jamesson htio radije progutati nego ih odati svojim nemilosrdnim drugovima. Sada više nema sumnje da je taj komadić papira dio oporuke starog trgovca robljem. Ovdje se radi o jako traženom skloništu blaga.

Brižno položi promočenu cedulju u bilježnicu, onda pozvoni.

- Recite liječnicima koji će taj leš rezati, da pripaze na

komadiće papira što se možda još nalaze u ždrijelu ili želucu tijela. Ako ih nađu, donesite mi ih čim prije. Vaš će vam put biti dobro nagrađen.

Radnik mu obeća da se neće niti mrvica izgubiti, a Sherlock Holmes ode.

Stigne u svoj stan iznemogao i uzrujan kao još rijetko do tada.

Nije mislio ni na Zairu ni na Harrya Taxona, već odmah ode u svoju komoru rariteta, gdje je bio spremljen njegov fotografski aparat.

Spremi brzo aparat; za čas su tamni zastori na prozorima bili spušteni, tako da je u sobi vladala potpuna tama.

Onda pričvrsti onaj komadić papira što ga je našao u grlu leša na dasku, podesi točno razmak između ceduljice i aparata - bljesak magnezijeva svjetla i ploča je bila gotova.

Razvijanje ploče potrajalo je samo nekoliko časaka.

Od uzrujanosti dršćućim rukama pogleda sada Sherlock Holmes kroz mokru ploču prema danjem svjetlu.

- Sasvim onako kako sam naslućivao - promrmlja on - redovi su isprva ovako glasili:

*i moja kći pozna pravo groblje. To je spomenik
Giacoma Diabella. Moja kletva neka onoga stigne, koji ju
toga htjede lišiti.*

Feramont

Poslije nekog vremena spusti detektiv ruku kojom je držao ploču.

- Giacimo je Diabelli - šaputale su njegove od uzbuđenja drhtave usnice - znameniti kipar koji ponajviše izrađuje mramorne nadgrobne spomenike. Ali zašto je stari Firamont napisao samo «spomenik»? Koliko ja znam, izradio je Diabelli najmanje tridesetak spomenika.

Sada kao da mu je sinula prava misao.

- Stoj, - reče glasno - onda, kad je Mr. Firamont pisao svoju oporuku, nalazio se na groblju samo jedan jedini spomenik. Zato njegovo mjesto i nije поближе označeno. Sreća što se barem spominje da i Zaira poznaje groblje.

Razmišljajući koračao je po sobi gore i dolje.

- Zašto samo uvijek pomišljam na Wilsona - nastavi on razgovor sa samim sobom - kad mi mozgom prođe pojam «nadgrobni spomenik» i «groblje»?

Najednom vikne slavodobitnim poklikom.

- Ta prošle noći provaljena su dva nadgrobna spomenika na Westminsterskom groblju. Oba su od mramora. Mada i ne znam da potiču od kipara Giacoma Diabellia, ipak o tom ni trenu ne sumnjam.

- Ali zašto je Jamesson prije svoje smrti progutao taj važni papirić koji je jedini otkrivao skrovište blaga? Pred svojim ga je drugovima htio zatajiti, to je jasno; ... o, - reče sada Sherlock Holmes glasno - sad nestaje i ta koprena!

Jamesson nije oporuku što ju je sam ukrao predao svojim partnerima. Valjda im je rekao da je nije našao; oni mu nisu povjerovali, zatekli su ga na Westminsterskom groblju, i, kako nije htio odati svoju tajnu, davili su ga a najposlije zatukli.

- Da, - doda detektiv kao za potvrdu sam sebi - taj moj zaključak stoji; to potvrđuju i sve druge okolnosti.

- Ha, ha, ha, - nasmije se potajno - ove će noći pasti odluka, jer će obje lopuže, crnac Maori i njegov partner koji je bilježniku Obrienu napričao priču o otvaranju oporuke, bez sumnje opet doći pretražiti i druge nadgrobne spomenike.

Najbolje objašnjenje dat će sama Zaira; moram je zapitati koliko je upućena u tajnu skrivenog blaga.

Već je bio ustao da pođe u odaje Mrs. Bonnet, ali vrata

se otvore, a u sobu stupi Harry Taxon.

- Dobro što dolaziš, Harry, - obrati se Sherlock Holmes svome mladom prijatelju - mogu ti za tvoje umirenje priopćiti da sam ubojicama starog Firamonta već tako daleko na tragu da ih sljedeće noći tvojom pomoću mislim uhvatiti.

- Ah, - reče Harry - možda ćemo tako preteći policijskog inspektora Wilsona, jer je i on, kako se čini, za petama pravih zločinaca.

Detektiv začuđeno pogleda svog učenika.

- Wilson? On da je za petama pravim zločincima? On koji mi je prije tek jednog sata izjavio da nema vremena za tu stvar? Kako dolaziš na tu pomisao?

- On vam je prije pola sata telefonirao moleći vas da mu Zairu....

Iznenada zašuti; izraz lica njegovog majstora postao je tako strašan da je preplašen problijedio sve do usnica, ne mogavši više ni jedne riječi izustiti.

- Zairu?- upita Sherlock Holmes drhtavim glasom - što je s djevojkom? Što je Wilson telefonirao?

- Telefonirao je - nastavi Harry još uvijek strašno prestravljen - da mu za kratko vrijeme dovedete Zairu na policiju u ured New Scotland Yarda. Ispitat će je detaljnije o okolnostima koje su se desile prije smrti starog Firamonta. Ispitivanje će potrajati samo kratko vrijeme.

- A ti?- upita Sherlock Holmes sasvim hrapavo od uzrujanosti. - Što si ti učinio?

- Ja? - odvrati Harry Taxon krzmajući se. - Odveo sam dakako Zairu do kriminalne policije.

- Jesi li je predao samom policijskom inspektoru Wilsonu, mojem prijatelju?

- Nisam, to dakako nisam, - odgovori isprekidano - u veži policijske zgrade stajao je uniformirani policajac koji je odmah stupio pred mene kad smo Zaira i ja izašli iz kola. On

mi je rekao da Mr. Wilson nestrpljivo iščekuje djevojku, a njemu je dao nalog da moju štićenicu odvede pred svog inspektora.

- A ti, gdje si ti ostao? - istraživao je dalje detektiv strogim glasom.

- Ja sam dakako išao za tim policajcem i čekao sam po njegovom nalogu u hodniku; vidio sam kako je sa Zairom ušao u jednu sobu, neku vrstu predsoblja, jer sam kroz vrata opazio mnoštvo privatnih stranaka i činovnika, pa sam onda sasvim umiren otišao nakon što je policajac poslije nekog vremena izašao te mi rekao da se preslušavanje otegnuto, a ja da se vratim k vama, Mr. Holmes, jer ste vi telefonskim putem molili da odmah dođem. Mr. Wilson će Zairu osobno dovesti kući.

Sherlock Holmes se polagano i krajnje iscrpljeno spusti na stolac.

- Tako blizu cilja, a na čitavoj liniji potučen - promrmlja on.

- Mislite li zbilja da su Zairu oteli? - upita Harry plaho.

- Ti još sumnjaš? - vikne detektiv gnjevno.

- Kako sam mogao slutiti da je taj policajac bio varalica? - reče Harry bezutješno.

- Da, imaš pravo; činim ti zbilja nepravdu, jer ni ja nisam mislio na to da su me oba lupeža promatrala i otkrila da sam Zairu otpremio u naš stan. Iščekivali su tren kad sam ostavio kuću pa su onda izveli svoj pakleni naum.

- Još uvijek ne mogu vjerovati da su Zairu doista oteli - reče Harry.

- Pa dobro, - odgovori Sherlock Holmes - ako se hoćeš uvjeriti u ispravnost moje slutnje, dozovi telefonom Wilsona. Uvjeren sam da je sada u svome uredu.

Poslije nekog vremena vrati se Harry Taxon iz pokrajnje sobe.

- Što je?- upita ga detektiv bacivši tek brz pogled na prestravljeno lice svog učenika. - Što veli Wilson?

- Ne zna ništa o Zairi, ali se dao raspitati u sobi koju sam mu označio. Činovnici ondje znaju samo to da je u onu sobu neki njima nepoznati kolega uveo na kratko vrijeme mladu djevojku, a onda je opet odveo.

- A kako je taj čovjek izgledao?

- Bilo mu je oko trideset godina, plavokos, dobroćudna lica, i ako se ne varam....

- Nešto iskrivljena nosa - dopuni ga Sherlock Holmes.

- Onda ga poznate, majstore?

- Na žalost ne poznajem ga; ja samo po tvom opisu opet prepoznajem onog čovjeka što je prije dva dana bio kod bilježnika Obriena igrajući ulogu uciviljenog rođaka, pobrinuvši se tako divno da oporuka bude spremna. Obrien mi je toga vrijednog čovjeka opisao točno kao i ti.

Neko je vrijeme Sherlock Holmes razmišljao.

- Još nije sve izgubljeno; - reče onda - tim što je Zaira u njihovim rukama, imaju lupeži znatnu prednost, jer će bez sumnje nastojati od uboge djevojke saznati sve što je moguće. Ako Zaira zna bilo kakve tragove što vode do onog spomenika, onda je blago za nju izgubljeno.

Harry Taxon uzme ogrtač i šešir.

- Kuda? - upita ga Sherlock Holmes začuđeno.

- Na Westminsterско groblje; nema sumnje da je to ono pravo groblje; odmah ću upamtiti sve nadgrobne spomenike Giacima Diabella da navečer, kad lupeži dođu, padnu odmah u naše ruke.

- Dobro, ako te to umiruje, onda izvedi svoju nakanu.

- Ubogi mladiću, - reče Holmes kad je Harry bio vani - začuditi ćeš se kad ugledaš to neizmjerно groblje. Ali ideja nije loša; treba samo malo sreće.

4. poglavlje

Crnački pjevači

Bila je tamna i burna noć, kao stvorena za tajna djela.

Sherlock Holmes i Harry Taxon ušuljali su se još za dana na Westmintersko groblje pa su se ondje na večer dali zatvoriti. Obojica su se dobro preobukla, jer su se morali bojati da bi ih mogli prepoznati Maori i njegovi drugovi.

Pravim pogledom vojskovođe pregledao je detektiv situaciju.

Ondje kraj zida koji se na tome mjestu izvana dao lako prijeći, bila je stara obiteljska grobnica.

Njezinu unutrašnjost, neku vrstu kapelice, zatvarala su željezna vrata, bogato ukrašena. Ovamo se uputi i Sherlock Holmes sa svojim učenikom.

Približavali su se toj grobnici šuljajući se od groba do groba, od spomenika do spomenika da se ne izlože pogledima dvojice lupeža koji su valjda također ležali u zasjedi.

Najposlije stignu onamo; detektiv otvori vrata jednim od svojih otpirača. Tiho se ušuljaju. Ovdje su dobro sakriveni. Ta zgrada građena je poput kapelice pod kojom se nalazila prava grobnica, štitila ih je od bure, a s druge strane im se kroz željezne rešetke otvarao pogled po čitavom velikom groblju.

- Morao bih se vrlo varati - prišapne detektiv svome mladom prijatelju - ako lupeži ne pređu preko zida na ovom mjestu. Bolje prilike za to neće nigdje drugdje naći. Koliko si Diabellovih spomenika nabrojao?

- Četrdeset i pet.

- Onda će biti osobita sreća ako lupeži odmah nađu pravi; dakako pod pretpostavkom da nisu iz Zaire izmamili tajnu.

Vani je bivalo sve tamnije i burnije.

U taj čas lecne se Harry kao da ga je zmija ujela.

- Svjetlo! - izusti drhtavim glasom - skače od groba do

groba; sada se čini kao da preskakuje čitave redove grobova, sada skače uzduž i poprijeko; sad se udalji i pokaže kao sitna iskrica - pa iščezne; bog zna što je to bilo?

Sherlock Holmes je pritisnuo svoje lice na željeznu rešetku prateći isto tako velikom napetošću pojavu svjetla.

Sada kada je iščezlo, teško uzdahne.

- Kopači blaga - promrmlja on. - Na poslu su; kako se čini, još nisu našli pravi spomenik. S tim električnim svjetiljkama osvijetljavaju natpise na spomeniku, što ih svaki kipar ukleše u svoje djelo. Zato je svjetlo tako skakalo.

U taj čas svjetlo opet sine, ali sada ostane na istom mjestu.

- Opet su otkrili jedan Diabellijev spomenik.

Oba detektiva začuju mukli tutanj.

- Sada su ga provalili. Brzo Harry, izvadi revolver i pođi za mnom; možda su na pravom mjestu i sada traže blago. Svjetlo će nam biti sigurnim vodičem.

Sherlock Holmes potrči naprijed toliko brzo koliko mu je dopuštala tama i uski puteljci među grobovima.

Iako se svjetlo nešto malo udaljavalo, ipak se udaljenost između njega i oba detektiva svakim korakom smanjivala.

- Lupeži imaju svjetiljku sa zaslonom - šapne detektiv Harryu. - Zato nam svjetlo od časa do časa iščezava.

Sada su onom kobnom mjestu bili tako blizu da su jasno opažali dvije sjene koje su kraj svjetla ovamo i onamo vrludale.

- Lopovi još traže - šapne Harry.

Sada obojica stanu kao okamenjeni od straha i čuđenja.

Divlji slavodobitni poklik zaori s onog mjesta, nije od njih bio udaljen možda kojih pedeset metara.

- Našli su blago - zastenje Sherlock Holmes. -

Naprijed, naprijed, sada im se trebamo prilijepiti za njihove

sjene, jer inače nećemo naći Zaire; po drugi puta se neće vratiti na groblje da nam pokažu put do uboge djevojke.

Već su htjeli krenuti, ali u taj čas stanu pred njih četiri osobe.

- Stojte lopovi! - poviče glas koji bi svojom snagom mogao i mrtvaca probuditi. - Jesmo li vas naposljetku ipak uhvatili, vi oskrvniljki grobova?

Snažne ruke obuhvate oba detektiva koji su u trenu ležali na tlu.

- Pustite nas, - zakriješti Harry - tamo su oni koje tražite.

Buran smijeh bio je odgovor na te riječi.

- Ne, ne, sinko moj, na taj se ljepak nećemo uhvatiti, tako glupi nismo. Ovamo svjetiljku da vidimo koga imamo pred sobom.

- Svemogući Bože! - poviče onaj što je tako davio detektiva da je ovaj sav u licu pomodrio. - Mr. Holmes... Sherlock Holmes.

- Da - odvrati Holmes trljajući svoj bolni vrat. - To ste opet jednom lijepo učinili. Umjesto da pripazite na oba ona lopova koja su vama na dohvat upravo sada provalila treći nadgrobni spomenik, navaljujete na nas i stiskate nam šakama grkljane. Sada potrčite tamo gdje još svjetlo sja i spasite što se spasiti daje.

Policajci odmah ostave oba detektiva i potrče na određeno mjesto.

Harry ih je htio pratiti, ali ga Sherlock Holmes svom snagom zadrži.

- Ni koraka dalje! - reče mu on ozbiljno. - Tko zna ne leže li ovi lopovi tu negdje u zasjedi; ta oni su bez sumnje čuli našu buku, a prije svega moje ime što ga je onaj glupan tako glasno viknuo. Misliš li ti da su oni zabunom onu svjetiljku onako postavili da se njezino svjetlo opaža u

daljinu od stotinu metara?

- Dakle zamka?- promrmlja Harry uzevši u ruku revolver.

- I to sasvim mudra zamka; ako se glupi policajci koji su nam čitav račun pokvarili ne čuvaju, onda bi im taj lov mogao prisjesti prije nego što bi i pomislili.

U taj čas bljesne nešto u grmu koji je bio nekih dvadeset metara udaljen od električne svjetiljke. Hitac zagrmi, a krik odvraća.

- Metak je bio namijenjen meni. Lopovi na žalost znaju da sam se zauzeo za Zairu. Valjda nisu prouzročili odviše nesreće?

Metak je pogodio rame jednog policajca.

- Drugi puta pustite mene da uhvatim lopove - reče Sherlock Holmes ugledavši ranjenoga čovjeka. - U to se bolje razumijem.

Oprezno ugasi svjetiljku i odšulja se do grma iz kojeg je bio upućen hitac.

Ali tu više nikoga nije bilo; lupeži su već davno uhvatili maglu.

Sada pođe detektiv do mjesta gdje je ležao razlupani kip. Brižljivo osvjetli stalak na kojemu je stajao spomenik.

Oba su ga lupeža podignula nešto malo u vis.

- Pogledaj to mjesto koje je do sada pokrivao stalak - naloži Sherlock Holmes svome mladom prijatelju.

Harry Taxon se sagne i pogleda mjesto; uzdišući se podigne.

- Ovdje je bila nekakva škrinjica; - reče on - nema sumnje da je tu bilo blago koje je sakrio stari trgovac robljem.

- I ja to mislim - odgovori detektiv. - Taj je kip stajao gotovo na kraju velikog groblja. U ono vrijeme, kada je stari Firamont zakopao svoje blago, bio je taj kip ovdje zacijelo

jedini. On je pod stalkom iskopao jamu u koju je pristajala škrinjica s draguljima, zasuo je opet zemlju na nju i bio je siguran da nitko neće otkriti njegovo blago.

- Nećemo li poći u potjeru za razbojnicima? - upita Harry.

- Nećemo, sinko moj, to je prošlo; u najboljem slučaju mogli bismo u toj tami zaraditi metak. Danas se više ne da ništa učiniti. Blago je ugrabljeno nama ispred nosa.

U predgrađu Mortlake, koje je blizu unutarnjem policijskom okrugu u Londonu, kao da čovjek više nije u Europi. Jer kud god pogleda, svugdje su crnci.

Nema zato prezrenijeg mjesta nego što je Mortlake. Crnac se ondje osjeća dobro jer živi među ljudima svoje rase, gdje ga ne guraju kao psa; jer tu dapače i krčmar ljubazno postupa s njim budući da je iste rase kao on.

Crni mornari, koji su u Americi ili u drugom kojem dijelu svijeta bili najmljeni za put u Englesku, a ostali su u Londonu i stanuju u Mortlakeu, po danu idu u luku gdje obavljaju teške poslove u brodogradilištu.

Ali na večer se u Mortlakeu sastaje sve što ima crnu kožu: radnik koji u džepu ima nešto novaca da ga u krčmi protrati, protuha koja živi od izobilja svojih plemenskih drugova.

Iz svake krčme odzvanjaju crnačke pjesme uz pratnju kojekakvih glazbala, ponajčešće gitare. Ima malih crnačkih glazbala i pojedinih umjetnika što svake noći idu iz jedne krčme u drugu. Ima li u njoj koji ženski član, onda se možeš okladiti da ta žena pleše cake-walke.

Podimo za jednim parom što je upravo sada iščeznuo u nekoj krčmi.

Muž je odjeven u stari frak čiji se repovi za njime vuku po podu, na glavu je nataknuo prekomjerno visok sivi cilindar, a pod pazduhom su mu gusle.

Žena je odjevena velikokockastim odijelom i sasvim pustolovnim šeširom na kojemu ima pola tuceta ptica i pola tuceta vrta.

Ovo dvoje glazbara dočeka strašno graktanje i pusta vika.

- Gospođe i gospodo, - progovori guslač prisutnima - molim jedan časak pažnje za čiču Toma i njegovu nećakinju Jenny.

- Tri puta živio čiča Tom! - uzvikne neki polupijan crnac.

- Što žele visokopoštovane gospođe i gospoda od nas čuti? Dolazimo ravno iz Sjedinjenih država.

- Yankee doodle - uzvike pola tuceta ljudi.

- Dobro, Ladies and Gentlemen; čut ćete naš narodni pjev iz domovine, kako se bolje ne sluša ni u najfinijim salonima kod dinera u New Yorku. Moja nećaka, koja je bila najslavnija zvijezda opere u St. Francisku, došla je u Englesku samo stoga da svojim sunarodnjacima pjeva Yankee doodle.

- Three Cheers for old Jenny. Tri puta živjela stara Jenny! - poviče opet isti tamnopusi momak koji je već prije poživio čiča Toma.

Jenny se na tu počast sramežljivo nakloni, ali ispije odmah naiskap čašu groga.

Čiča Tom uzme gusle i zagudi kao uvod crnački ples koji je sve prisutne tako oduševio da su od veselja zapjevušili melodiju i naručili sedam čaša groga za umjetnike.

- Sada, momci, pozor za Yankee doodle.

I Jenny zapjeva melodiju glasom koji je zvučao kao glas kakvog sajamskog vikača od zanata, možda još oštrije i strašnije.

- Yankee doodle, tippe tappe, Yankee doodle dandy.

Oduševljenju nije bilo kraja ni konca kad su bili otpjevani svi stihovi koji se uopće ne mogu prevesti u koji drugi jezik. Crni guslar razumio se dobro u svoju umjetnost; ali tim je jadniji za europsko uho bio Jennyin pjev.

Ali od crnaca nije nitko prigovarao! Baš naprotiv. Čim oštrije i gadnije je ona tonove urlikala među tom pijanom družbom, tim joj je ova živahnije povlađivala.

- Sada, momci, pozor: cake-walke!

Svi prisutni oduševljeno pozdrave taj poziv.

Bilo je pravo uživanje gledati kako je Jenny sada iščašivala svoje noge.

Teško se dalo reći je li htjela oponašati trbušni ples Beduina ili pariški cancan. Ali u očima prisutnih bio je njen ples pun najsavršenije dražesti i elegancije, a krčmar nikad nije tako dobro poslovaao kao danas.

Sasvim iznemogla sjedne Jenny završivši ples i ispije redom tri pića - neku smjesu sherry brandya i soda vode - koja su joj donijela tri različita mladića, a poslije, valjda u namjeri da ne prehladi želudac, istrusi dvije male čašice rum.

Čiča Tom, guslar, koji je bio vrlo umjeren, uzme iznova gusle i zagudi jednu crnačku pjesmu koju je zacijelo već mnogo majki ovdje nazočnim sinovima pjevalo, ali tako slatko i zgodno da su gotovo svi zašutjeli te melodiju samo tiho i gotovo nečujno pjevuckali.

Jenny se nije više dalje brinula za svoga čiču Toma. Dopustila je da joj se crni mladići na najbezobrazniji način ulaguju. Dozvoljavala je da je mladići obujme oko pasa i da joj štipaju obraze.

Samo onda, kad ju je jedan u svojoj zaljubljenosti htio zagrliti i poljubiti njena puna, rujna usta, ona ga gurnu tako snažno da se je iznenada našao na podu.

Stari čiča Tom nije mario za te ljubavne šale svoje

nećake. Samo katkad ju je postrance pogledao.

S njegovih divnih gusala svirala je melodija za melodijom.

Ali nekim ostrim neskladom prekine on svirku nakon što je kratko vrijeme prije bio pozorno pogledao svoju nećaku.

- Ladies and Gentleman, - obrati se on svojim slušačima - hvala na vašoj pozornosti i ljubaznosti kojom ste nas susreli..

Crni lopovi su pretraživali sve svoje džepove ne bi li našli još sitniša da ga po ondašnjem običaju bace u čiča Tomine i nećakine džepove, kad je ovaj s nećakom izlazio iz krčme.

Izašavši iz krčme čiča Tom i njegova nećaka još su jedno vrijeme šutke hodali ogledavajući se oprezno. Onda se čiča Tom obrati svojoj pratnji:

- No, Harry što si saznao?

- Sve što smo htjeli saznati, majstore.

- Jesi li saznao gdje je Maoriev stan? - upitao je Sherlock Holmes.

- Naravno, majstore; stanuje, kako ste dobro rekli, ovdje u Mortlakeu. U samotnoj kući na kraju Leistershire.

- Jesu li ga danas još ovdje vidjeli? - pitao je detektiv dalje.

- Nisu, već se dva dana nije pokazivao; ni njegove pratioce nije nitko vidio; on se ili sakrio u stanu ili je već u Londonu.

- A Zaira?

Harry duboko uzdahne.

- Ni nju nije nitko vidio; ali to ne smeta - doda on. - Maori ju je valjda zatvorio u svome stanu.

Sherlock Holmes slegne ramenima i reče: - Tko bi mogao znati što se zbiva u toj crnoj duši kakva je Maorijeva.

5. poglavlje

Blue Jack

- Predlažem da odmah pođemo za crnim lopovom - reče Harry plaho.

- To već činimo, sinko moj - odgovori mu Sherlock Holmes. - Taj put vodi kraj samotne kuće koju vrlo dobro poznajem. Moramo zadržati naše crnačke uloge koje smo do sada tako dobro igrali.

- Postavit ću se pred kuću i svirat ću: možda nas puste unutra, ili barem saznamo da je Maori kod kuće. Što će se onda dogoditi, to još ne znam, to ćemo odlučiti tamo u danom času.

Harry Taxon je tiho škripao zubima.

- Bez Zaire se ne vraćam kući - mrmljao je on - makar morao oba lopova ustrijeliti kao pse.

- Strpi se, strpi se, - opomene ga Sherlock Holmes - moraš misliti na to da su naši protivnici opasni neprijatelji koji vrlo dobro znaju da se radi o njihovom životu. Ne budemo li radili vrlo promišljeno, onda bi nas lako mogla zadesiti zla kob.

Oba detektiva sada su došla pred kuću.

Bila je to prava ruševina. Vrata su bila čvrsto zatvorena, a na prozorima bez zavjesa bilo je posve mračno; nije se čuo ni glas.

- To mnogo ne obećaje, - šapne Sherlock Holmes - ali s našim naumom moramo najposlije ipak započeti.

On stane na cesti baš pred kućom; zvuci njegovih gusala dizali su se najprije tiho, a onda sve glasnije do tamnih prozora.

Ni glasa nije bilo čuti, svi prozori ostadoše tamni; iza zamrljanih stakla ne ukazuje se nitko. Sada zagudi Sherlock Holmes jednu od svojih divljih crnačkih melodija kojoj se ne može oteti srce niti jednog crnca. Zasniva još jednu od onih melankoličnih pjesama što ih je malo prije svirao u krčmi.

Zatim pričekaj još, nije li kojega ukućana dovabio.

- Uzalud, - šapne Harryu - Maori i njegov ološ izčezli su; moja me slutnja nije prevarila; zacijelo su s blagom ostavili Englesku.

- A Zaira?- zapita Harry u očekivanju.

- Nju su povelili sa sobom.

Još jednom pogleda kuću; ali vidjevši da je i sada sve ostalo tiho, okrene se i pođe.

- Ipak bih prije pretražio tu staru kolibu - reče krzmajući se Harry.

- Imaš pravo, sine moj, i ja sam to već promišljao.

Možda još uspijemo pronaći kakav trag po kojem ćemo znati jesu li oba lopova zauvijek ostavila svoj dom ili barem kuda su se zaputili.

Oba detektiva se pozorno došuljaju do vrata.

Kvalitetan otpirač je prouzročio samo malo buke kad je Sherlock Holmes otvarao ključanicu.

Ušavši u tamni hodnik jedva su se usudili disati.

Pažljivo su osluškivali neće li začuti kakav glas iz prizemlja ili iz gornjih katova. Ali ni glasa nije bilo čuti.

Brzom odlukom otvori Sherlock Holmes vrata i posvijetli svojom električnom svjetiljkom.

U sobi je bilo samo najnužnije pokućstvo, a k tome još u najvećem neredu. Pokrajnja soba bila je isto takva. Povrh toga, u njoj su odijela bila razbacana kao da je netko pregledavao garderobu i izabrao najvrednije.

- Otputovali su - reče Sherlock Holmes pokazujući na preostalu robu.

- I Zaira je još prije svoga odlaska bila u ovoj sobi - doda Harry pokazujući na maleni češalj što ga je sasvim sigurno prepoznao kao vlasništvo lijepe mulatkinje.

- Kad bismo samo našli trag kojim su pošli na svom brzom putu! - reče zamišljeno detektiv. - Ne mogu još biti odveć daleko.

Prije dvadeset i četiri sata ležali su još u zasjedi na Westminsterkom groblju; prije dvanaest sati, dakle rano ujutro, mogli su tek otputovati na kontinent. Najbliža je zemlja bila Francuska. Budući da je Firamont sam bio rodom Francuz, te je napustivši svoj prokleti zanat - trgovinu robljem - duže vremena živio u Francuskoj, nije isključeno da se i Maori ondje zadržavao. Možda se Firamont sklonio u Englesku da se zaštititi od Maorijevog proganjanja.

Prošli su kroz sve odaje, ali bez ikakvog uspjeha; prijašnjim stanovnicima nije bilo ni traga ni glasa.

- Preostaje nam pretražiti još samo podrum, - reče Harry Taxon sav potišten - ali i to je sasvim suvišno.

- Mi ćemo ga ipak pretražiti - odluči Sherlock Holmes. Prilikom silaska niz kamene stepenice navali im u lice vlažan, truli zadah.

Najednom stanu obojica na posljednjoj stepenici kao okamenjeni.

- Što je to bilo? - upita Harry tihim glasom.

- Pričinilo mi se kao tiho stenjanje - odgovori mu detektiv isto tako tiho.

Obojica su napeto prisluškivala u tami podruma.

- Ovdje leži bez sumnje čovjek ili zvijer što doziva našu pomoć - reče Sherlock Holmes glasno, dignuvši svoju svjetiljku uvis i idući prema onom djelu podruma iz kojeg se čulo jecanje i uzdisanje.

- Ondje, ondje - vikne Harry pokazujući u kut na neki predmet.

U isti čas oba detektiva skoče onamo...

Harry krikne od užasa.

- To je onaj lažni policajac - reče - koji mi je odveo Zairu u New Scotland Yard.

Na golom podu ležao je čovjek komu su ruke i noge bile svezane na leđima a u usta mu je uguran čep.

Oko vrata mu je bio svezan konopac, dosta napeto pričvršćen o željeznu kariku. Noge su mu bile svezane konopom oko vrata. Čim bi se pomakao, lako se moglo dogoditi da sam sebe počne gušiti.

A koliko je taj jadnik trpio ležeći u tom strašnom položaju na tvrdom kamenu!

Sherlock Holmes prereže konopac i oslobodi čovjeka koji je jedva disao. Taj ostade ležati na podu kao da je mrtav, jedva dišući.

- Vode, Harry, brzo vode; nešto konjaka imam još uza se. Moramo sve pokušati da ga povratimo k svijesti. On zna čitavu tajnu, on zna kud su Maori i Zaira otišli.

Koliko god su ga noge nosile, otrči Harry po vodu. Samo ime Zaira kao da je njegove noge okrilatilo.

Za tren se vrati s čašom vode.

- Uzdigni malo tog čovjeka da mu ulijem nekoliko kapi - naredi detektiv.

Jadnik je jedva mogao gutati; grkljan mu je bio sasvim isušen; čulo se je kako se voda spušta niz jednjak

Sherlock Holmes trljao mu je ruke i noge da mu krv opet počne kolati. Napokon se jadnik mogao micati.

- Moramo ga odnijeti gore i položiti na krevet; čini se da ima groznicu. Moramo ga izliječiti u najkraćem vremenu.

Velikom mukom ponesu njih dvojica teškog čovjeka uz stepenice.

- Sada, Harry, - obrati se Sherlock Holmes svom mladom prijatelju - moraš se kao crna djevojka vratiti kući da se preodjeneš. Kod kuće spremi odijela u kovčeg i donesi sve ovamo. Ali najprije se trebaš dobro naspavati, jer se prije podneva neće ovdje moći ionako ništa učiniti. Ovaj nesretnik će valjda spavati dubokim snom, pa će tek tada moći odgovarati na naša pitanja.

- A vi majstore? - upita Harry zabrinut.

Sherlock Holmes pokaže na stolicu pokraj postelje nitkova.

- Ako me zbilja shrva san, spavat ću ovdje na stolcu. Ta ti znaš da ja mogu spavati u svakom položaju. Ne trebaš se ničega bojati, jer se ona nažalost neće vratiti, a bolesnik nema snage meni naškoditi.

Harry Taxon skupi suknje i za tren je bio na ulici. Morao je uhvatiti posljednji vlak za tu večer, što ga je imao odvesti u središte Londona. Da mu to nije uspjelo, morao bi tri sata hodati kroz noć, što mu radi njegove odjeće crnkinje nije bilo ni najmanje ugodno.

Sreća ga je poslužila; upravo kad je skoro bez daha utrčao na kolodvor, vlak je najavljivao svoj odlazak.

Kao što je i naslućivao Sherlock Holmes, bolesnik dođe k svijesti tek pred jutro.

Začudo pogleda detektiva.

- Sherlock Holmes! - prošapta iznenađeno, kao da ne vjeruje vlastitim očima.

Ogleda se po sobi i najzad sjeti groznog položaja u kojem se nalazio prije.

- Je li vam već bolje?- upita detektiv koji je već prije oprao crnu boju sa svoga lica.

- Da, bolje - izusti on. - Jeste li me vi spasili?

Nasilnikovo lice se na tren namrgodi.

- Zašto? - upita Holmes.

- Nisam mogao drugačije, bio sam u Maorijevoj vlasti.

- Vi ste dakle prošle noći našli blago staroga Firamonta na Westminsterском groblju? - upita Sherlock Holmes.

Nasilnik je na tren oklijevao.

- Neka ga vrag odnese - reče i zaškruta zubima htijući se podignuti. - Skupo će mi to platiti. Gospodine Sherlock Holmes, - reče on snažnim glasom detektivu - vi me i ne poznajete?

- Ipak da - odvrati detektiv podrugljivim smiješkom. -

Vi ste stari provalnik Jack Brown, s nadimkom Blue Jack (modri Jack), jer je u vas od pijanstva modar Onda; vi ste u potjeri za blagom i lijepom ženom; oboje se sada nalazi u Maorijevim rukama. Hoćete li da združeni obavimo jedan posao?

- Ne protivim se; ali najprije mi recite koliki dio od toga posla hoćete za sebe?

- Ostavite Maorija za moj dio; uspije li nam dočepati se i blaga, onda mi od toga možete dati što hoćete. Ionako neće toga biti više nego što dostaje za nekoliko besvijesnih dana. Ne možete li se okaniti pića, čovječe?

- Ne mogu Mr. Holmes, ne mogu i neću više; bio sam jednom imućan gostioničar, imao sam kuću i kućište, ženu i djecu - ali me pijanstvo lišilo svega. Propadao sam sve dublje i dublje, dok nisam postao ovo što sam sada. Nemate li whisky ovdje? Pogibam od žeđi.

Sherlock Holmes smiješa malo konjaka i vode te pruži tu smjesu pijancu koji ju istrusi odjednom.

- Ah, hvala, tisuću puta hvala, Mr. Holmes; bilo je to nešto prelagano, ali me ipak osvježilo. Kad sam pomišljao o mogućnosti spasa, nisam zaista na vas mislio, ali vjerujte mi - Blue Jack znade i zahvalan biti. A sada me pitajte što god hoćete.

- Kako je crncu uspjelo da vas sveže tako kako sam vas ja našao?

- On me je do besvijesti opio, Mr. Holmes, nakon što smo se prije nagodili kako ćemo dragulje i Zairu podijeliti. Djevojka je zapala njega s većim dijelom dragulja. Nato smo dugo pili, dok nisam ležao na tlu. Lopov mi je zacijelo u brandy sasuo kakvo uspavljujuće sredstvo.

- Zašto vas nije usmrtio, kako je to učinio sa starim Firamontom?

Blue Jack se hrapavo nasmije.

- Jer je praznovjeran; on ne usmrćuje nikoga, ali uništava ljude na drugi način. Staromu Firamontu je pružio otrovnu strelicu. Ovaj ju je taknuo za oštricu - i poginuo je. Meni je svezao noge, ruke i vrat; ostanem li tako na životu - lijepo; ne ostanem li, onda me nije on usmrtio. Kako rekoh, i takav crnac ima savjesti. Ali s njim ću se obračunati, Mr. Holmes, a vama velim da u mene nema savjesti.

- Ponajprije mi recite gdje se on sada nalazi? - upita napeto detektiv.

- U Parizu.

- Hoće li ondje prodati dragulje?

- Još neće. Znao je da ste nam vi na tragu pa se bojao da ćete telegrafom obavijestiti parišku policiju; zato je odlučio dragulje ponajprije sakriti na sigurnom mjestu i tek ih kasnije prodati, kad stvar bude malo zaboravljena.

- Zna li za s kroviste?

- Zacijelo; jeste li ikada čuli o katakombama u kojima su prošlih vjekova pokapali mrtvace?

Holmes je napeto slušao.

- Katakombe? - ponovi on onda. - Svakako sam o njima čuo; ali po mojem je mišljenju ulaz u njih već davno zazidan, jer je svaki čovjek koji se usudi ući u te katakombe izgubljen. Ta nitko živ ne može izaći iz tog labirinta ukrštenih hodnika i rovova.

Blue Jack se lukavo smješкао.

- Tako kažu svi policajci - reče on tajanstveno - jer ne znaju više o tome štogod reći; a ipak postoje dva ulaza.

- To je za mene novost - prizna Sherlock Holmes. - Bio sam rijetko u Parizu pa nisam imao prilike upoznati katakombe.

- To vam vjerujem; i pariška policija pozna samo jedan ulaz što iz otvorenih polja u pustom predjelu vodi u ruševine

katakomba. Te su ruševine vidljive, ali su 20 do 30 metara duboke. Samo onaj koji se spusti po užetu, dolazi živ u katakombe. Oko onoga ulaza sažidana je čvrsta ograda da tko ne padne unutra i ne zaglavi. Ali onamo ionako od straha nitko i ne dolazi.

- A dugi ulaz? - upita Sherlock Holmes.

Nećajući se Blue Jack ljuljao je glavom. Napokon reče:

- Napokon je svejedno. Hoću li se Maoriju osvetiti, a vama biti na pomoć, onda vam mogu i to reći. Poznajete li Barriere d' Enfer?

- Poznajem, ona je daleko izvan grada.

- Jest; ondje stoji stara kuća, slična ovoj ovdje, po strani od puta. Pohađaju je samo ljudi što se boje danjeg svjetla. Tu je bio stari ulaz u katakombe. Mušterije koje pohađaju krčmu u toj samotnoj zabiti, potajno su ga opet otvorile. Maori je bio u katakombama i pripovijedao mi o njima strašne stvari. Lijesovi stoje u njima u dva i po tri reda jedan na drugom. Djelomice su se već i srušili, tako da su se kosti rasule te leže po hodnicima; ovdje lubanja, ondje noga, ondje ruka - a na tom strahovitom mjestu našao je on svoje skrovište.

Sherlock Holmes je neko vrijeme razmišljao.

- Vjerujem vam - reče onda. - Maori zacijelo nije slutio da ćete se iz ove kuće izvući živi, inače vam ne bi to skrovište tako potanko opisao.

- Tako je, - odgovori Jack Brown - a sad ću mu ja prirediti veselje.

- A što namjerava učiniti sa Zairom, tom nesretnom djevojkom? Kakva je razloga imao da je vucara sa sobom?

Blue Jack se nagne do uha Sherlocka Holmesa i šapne mu nekoliko riječi.

Kao da ga je zmija ujela, on skoči na noge.

- Taj đavo u ljudskoj spodobi - reče dršćući od ogorčenja.

- Kada biste mogli putovati, Jack?

- O, dajte mi samo dosta brandya, onda me već o podne možete ukrcati - odgovori nepopravljivi pijanac.

- Dobro, ovaj puta mora svrha poslužiti sredstvu; sada još malo spavajte, čujem da dolazi moj mladi prijatelj kojem o djevojci ništa ne spominjite.

- Ok, gospodine - reče Blue Jack, okrene se prema zidu i mirno usne.

6. poglavlje

Trgovac djevojkama

U bogato urešenoj sobi jedne kuće u Rue Antoinette u Parizu nalazio se čovjek srednje dobi, odjeven u skupocjenu spavaću haljinu.

Izgledao je kao imućan i čestit građanin. Na vratima njegovog stana bio je natpis: Jules Lamarque, učitelj pjevanja.

Nemirno je koračao po sobi gore i dolje.

- Nikakva posla, - reče on poluglasno - stan je pun robe, a ne smijem još na put jer policija na mene sumnja. Neka đavo zna kako su saznali za moj zanat.

U taj čas oglasi se zvonce.

- Aha! Čini se da netko dolazi; - promrmlja on - na svaki način ću obavijestiti svoju pticu vabilicu. Mogao bi biti netko od policije.

U određenim vremenskim razmacima pritiskao je netko gumb električnog zvonca.

Odmah se začuje arija koju je pjevao dobro školovani ženski glas. Profesor je bio sav zadubljen slušanjem; činilo se kao da nije ni opazio da je njegova gazdarica uvela u predsoblje nekog visokog gospodina.

- Bravo, bravissimo, - reče on kada je utihnuo posljednji ton - mala je znatno napredovala; još osam dana pa će moći javno pjevati.

Kašljanje došljaka opet ga osvijesti.

- Ah, - reče on okrenuvši se prema gospodinu - tko je ovdje?

- Marquis Montrosa - odgovori posjetitelj predstavljajući se.

- Ah, gospodine marquis, vaše me poznanstvo veoma raduje. Koja vas želja vodi k meni?

- Gospodine profesore, ne znam sjećate li me se još; prije više godina imao sam čast te sam vam u Cafe Royalu bio predstavljen od jednog atachea turskog poslanstva.

- Toga se više ne sjećam, moj gospodine; ali kako ste rekli - atache turskog poslanstva? S ovakvim sam gospodinom doista jednoć bio u poslovnim odnosima.

- Vidite, gospodine profesore, sada se valjda i mene sjećate?

Gospodin Lamarque odmjeri plaho i postrance gospodina marquisa.

- Ali još uvijek ne znam, gospodine marquis, - reče oklijevajući - što mi pruža čast.

- Čujte, gospodine profesore, trebam za svoje svrhe jednu mladu djevojku.

Profesor uzmakne korak natrag, mjerkajući uzdignutim obrvama marquisa koji je sasvim mirno gledao u njega.

- Što - što vi mislite o meni?- upita ogorčen.

- Mislim da sam kod takozvanog profesora Lamarquea.

- Kod takozvanog - «profesora»? Gospodine marquis, što vam pada na um? Ne znate li da mlade, voljne talente besplatno poučavam, da su iz moje škole proizašle slavne pjevačice...

- Koje ste vi, dragi moj profesore, onda poslali u inozemstvo, navodno da pođu onamo na umjetničko putovanje, ali uistinu, da ih ondje svedete i prodate.

Profesor problijedi kao smrt. Ruke koje su do sada počivale na trbuhu, digne u vis kao u obranu.

Njegove su oči sasvim prestravljeno zurile u stranca, usnice su se pomicale, ali s njih nije sišla ni jedna riječ.

- Sada, dragi profesore, ipak uviđate da je pametnije baciti pred mnom sa sebe tu masku učitelja pjevanja te mi se pokazati onim što uistinu i jeste, to jest prvenstveno svodnik i trgovac ljudskim mesom.

Gospodin Lamarque se uhvati za okovratnik kao da mu je odjednom postao pretijesan.

- Ne znam - reče on teško - što da o vama mislim.

- Nemam namjere, stari prijatelju moj, - reče marquis igrajući se svojim naočalama i smiješeći se profesorovom strahu - da vam učinim i najmanju nepriliku. Sjećate li se još onih dviju malih djevojaka koje ste pod izlikom da će u jednom zatvorenom otmjenom društvu pjevati duo, poslali u lijepu ali samotnu milijunaševu vilu, odakle su...

- Dosta, - prekine ga profesor - vidim da ste poštenjak koji ne namjerava ništa zla i komu mogu vjerovati. Ta vi ne znate kako su dan danas ljudi zli. Čime vam dakle mogu poslužiti, moj veoma poštovani gospodine marquis? Hoćete li upoznati sasvim mladu, nevinu djevojku koja je tek prije tri dana došla iz pokrajine k meni? Sirota je pa je svaka pogibao isključena; ili želite li subretu iz Tivoli glumišta, utjelovljenu graciju? Pristupačnija je nego ona mala sirota i primorana aranžirati svoje financijske neprilike gospodskim poznanstvima kod kojih ja posređujem.

Vidite dakle da sam uređen za svaki ukus pa vas molim da izrazite svoje želje; o honoraru ćemo se već pogoditi.

Marquis je šutke slušao. Naposljetku slegne ramenima.

- To sve nije za mene, - reče dosadnim glasom - htio bih nešto inozemno, nešto sasvim novo. Morate naime znati da sam naskroz zasićen. Ne mora to biti baš crnkinja, ali nešto slično - no, već ćete znati ponajbolje udovoljiti mojem ukusu.

- Hm, hm, - mrmljao je zamišljeni profesor - jučer sam primio takvu neku sličnu ponudu - šteta što sam je otklonio; ali budući da znam adresu one osobe, to će se ta stvar dati ispraviti.

- Dajte da čujem, gospodine profesore - odvrati marquis sa zanimanjem.

- To mora biti djevojka izvanredne ljepote - prišapne profesor svom posjetitelju. - Quadrona, kći Evropljanina i

mulatkinje, putena i puna temperamenta i životnog veselja.

- Ah - reče marquis. - Bog zna gdje su tu osobu pobrali!

Profesor učini energičnu kretnju rukom.

- Nije tako; - odvrati on - čovjek koji mi je ponudio djevojku poznat mi je još od prije. Obavio sam s njime pokoji težak posao, ali svaki puta kad mi je hvalio ponuđenu robu, govorio je istinu. I ovaj puta bio bih s njime već na čistu da taj čovjek nije zahtijevao tako bezobrazno visoku svotu.

Marquis se na trenutak zamisli.

- Mislim da ste ovaj puta pravo pogodili; gledajte da dobijem tu malu quadronu. O cijeni se ne radi. Kada mogu opet doći?

- Dođite sutra navečer; do tada se nadam biti na čistu s tim crnim lopovom.

- Dobro, prepuštam to sasvim vama, moj dragi gospodine profesore.

Polagano je elegantni marquis koračao niz ulicu. Znao je - iako se o tome nije sam uvjerio - da su ga slijedila dva oštra oka, oka trgovca robljem. On utisne svoj monokl na oko i pogleda uz ulicu kao da traži kola.

Da je pogledao na suprotnu stranu, bio bi se s nekim susreo, a taj bi susret njega i onu drugu osobu uvelike iznenadio.

Tako uskoči u prva kola i odveze se.

- Prokleti lopove - promrmlja. - Blue Jack mi je govorio istinu. Maori je već bio kod svoga prijatelja Lamarquea da mu proda Zairu. Vrlo je dobro što sam odmah pošao do tog svodnika.

Sherlock Holmes - jer on je bio taj elegantni gospodin - skoči kod slijedećeg ugla iz kola i pođe u svoj stan.

- Nije li Blue Jack već došao? - upita Harrya.

- Nije Mr. Holmes; od jutros se skita da se po starim skloništima u kojima je crnac obitavao raspita za Maorija.

- Taj nam čovjek u svojoj želji za krvnom osvetom izvorsno služi - reče Sherlock Holmes zamišljeno. - Ja sam ne bih nikada pošao do trgovca djevojkama, a ipak možemo samo iz njegovih ruku opet dobiti Zairu.

Harry Taxon skoči radosno uzrujan sa svoga stolca; htio je nešto odvratiti, ali se u taj čas otvore vrata, a u sobu uleti Blue Jack uzrujan i bez daha.

- Što je? - upita ga Sherlock Holmes začuđeno.

- Htio sam vas dozvati, jer ako se ne požurite, dogodit će se velika nesreća.

Govoreći to Jack uhvati na pola punu bocu whiskyja i istrusi je odjednom.

- Ah, strpite se samo časak; sada mi je već bolje.

Maorijevo sklonište sam dakle zbilja otkrio. Zaira je kod njega. Samo jedanput je izašao: mislim onda kada je otišao do Lamarquea, trgovca ljudskim mesom. Danas sam više sati stražario pred njegovim stanom. Htio sam i morao sam saznati je li blago već sakrio u katakombama.

I zbilja, prije jednoga sata izađe iz svoga stana, a ja za njim. On pođe ravno do svoga prijatelja Lamarquea. Već je htio pozvoniti, ali je valjda začuo korake koji su ga preplašili i otjerali. Sakrio se u jednu vežu stalno promatrajući profesorovu kuću, a taj čas izašli ste vi, Mr. Holmes. Da ste se okrenuli i pogledali na drugi kraj ulice, bili biste ga vidjeli.

- A što je učinio?- upita detektiv napeto. - Je li me prepoznao?

- Bez sumnje, jer kad ste ušli u kola, vidio sam gdje bijesno lupa nogom o pod. Sigurno je napustio svoju nakanu da proda Zairu za skupe novce. Boji se zasjede.

- A što je onda učinio? - upita Harry kad je Blue Jack

opet pošteno nagnuo bocu.

- Išao je neko vrijeme neodlučno gore-dolje; onda kao da je stvorio odluku i vratio se prema svome stanu.

- Mislite da će Zairi učiniti štogod nažao? - upita Sherlock Holmes.

- Zacijelo, djevojka mu je na putu; Lamarqueu je ne može prodati pa će je se sada pokušati riješiti na drugi način.

- Ali ta sami ste rekli da taj crnac neće počiniti nikakva umorstva jer je praznovjeran - reče Harry.

- On je i neće sam umoriti; je li možda mene umorio?

Sherlock Holmes bio je već svukao elegantno odijelo i umjesto njega obukao odijelo sluge.

- Koja je adresa tog crnog lopova? - upita Blue Jacka.

- Rue de Montebello 13.

- Dobro. Vi ćete ostati ovdje da ga onda poslije promatrate; danas ga sam na sebe moram preuzeti.

Sherlock Holmes je dobro znao da je uboga djevojka u rukama te nemani izgubljena ako se sada ne požuri.

Hoće li napasti crnca ako ga sretne licem u lice? Hoće li kao bijesnog psa ustrijeliti tog lupeža koji se već tako dugo otimao zemaljskoj pravdi? Neće, to on nije smio učiniti, jer je Maori po svoj prilici sakrio dragulje u katakombe i to na samo njemu poznatom mjestu. Te su se katakombe prostirale u dužini od tisuće i tisuće metara pod zemljom i ako je on blago sakrio, morala bi zajedno s njime i ta tajna otići u grob.

Ali, kako da mu otme nesretnu djevojku?

U taj čas se lecne. Nije mogao više biti daleko od crnčevog stana.

Pred njim je koračalo dvoje ljudi; djevojka koja kao da je posrtala oslanjajući se teško na svoga pratioca. Muškarac je bio crnac. Nije bilo sumnje: pred Sherlockom Holmesom koračali su Maori i Zaira.

Zašto li je lijepa quadrona tako posrtala?

Je li je lopov opio ili joj dao sredstvo koje ju je lišilo svijesti?

Crnac je koračao brzo. Činilo se kao da je svoju pratiteljicu povlačio za sobom.

Kuda ih je put vodio? U Jardin des Plantes, u pariški zoološki vrt.

Bilo se je već smračilo, a detektiv ih je samo uz krajnji napor mogao razabirati.

Sada je oboje ušlo u veliki zoološki vrt u kojem je bilo malo ljudi.

Sherlock Holmes je ostao na većoj udaljenosti, skačući oprezno od grma do grma. U taj tren se oglasi veliko zvono kao znak da će se za pola sata vrt zatvoriti.

Maori je koračao sa svojom pratiteljicom prema kavezima divljih zvijeri.

U jednom tamnom kutu stajao je kavez sa sjevernim medvjedima. Taj je odozgor bio zatvoren.

S lijeve i desne strane vodile su stube na široki prostor odakle se moglo gledati dolje u kaveze.

Ali gdje su oboje nestali? Sherlock Holmes vidio ih je još prije nekoliko sekunda pred medvjedićim kavezom, a sad su bili iščezli kao da ih je zemlja progutala.

Detektiva je obuzeo čudan nemir. Međutim se sada već sasvim smračilo, tako da je jedva raspoznavao životinje u njihovim kavezima.

Već je htio otići potražiti Maorija i Zairu u drugi pokrajnji dio, kad kraj sebe začuje brze korake. Kao da je čovjek silazio s vrha kaveza.

Brzo se sakrije iza grma i priguši dah. Sada je čovjek sišao do zemlje protrčavši kraj njega prema izlazu.

Sherlocku Holmesu od užasa se umalo ne zaustavi krv u žilama; čovjek koji je kraj njega protrčao bio je Maori.

Ali gdje je ostala Zaira, lijepa quadrona?

Je li je Maori ostavio gore na vrhu gdje nije bilo nikakve ograde?

Divljim skokovima potrči detektiv uz kamene stepenice prema vrhu. Pogledao je uokolo - a od užasa samo što nije kriknuo.

Ondje na rubu kaveza ležala je u snu Zaira kojoj je glava gotovo visjela nad otvorenim kavezom divljih životinja; Jedna jedina kretnja, i ona se morala strmoglaviti da je medvjedi svu raskomadaju.

Sherlock Holmes priguši dah od straha da je ne probudi.

Oprezno se sagne, uhvati je za noge i povuče polagano prema natrag.

Sada je uspravi nastojeći je probuditi.

Uzalud: crnac joj je morao dati neko jako sredstvo za spavanje koje je još uvijek djelovalo.

Tako mu nije preostalo ništa drugo nego uzeti djevojku u naručje te je odnijeti dalje od tog opasnog mjesta.

Sada se sjeti da se crnac moguće negdje skrivao očekujući uspjeh svog sramotnog djela. U trenu stvori odluku.

Uze kamen i baci ga svom snagom na jednog sjevernog medvjeda što je sasvim spokojno spavao. U taj čas se začuje užasno urlikanje, a u isti čas zavrise detektiv jasno i oštro.

Sad je napeto osluškivao, a malo zatim čuo kako se u daljini zatvaraju željezna vrata. Bez sumnje, Maori se udaljio uvjeren da se Zaira u taj čas survała u kavez s medvjedima.

- Uboga djevojko, sada si sigurna od njegovog proganjanja, - promrmlja Sherlock Holmes - ali s njim ću se grozno obračunati - doda ogorčeno.

7. poglavlje

Zabasao u katakombama

Na nekom pustom trgu nedaleko od Barriere d'Enfer stajao je čovjek koji se zbunjeno ogledavao na sve strane.

Neka me đavo odnese - promrmlja on - ako nisam sišao s pravog puta. Ovdje bi trebala stajati samotna kuća, ali je ne mogu otkriti iako imam dobre oči. Taj se Blue Jack u slavu Zairna spasa upravo danas morao tako napiti da će trebati najmanje 24 sata dok se ne istrijezni. Do bijesa! Što je to?

Čula se strašna buka; morala je negdje biti grozna tučnjava.

- U pomoć! U pomoć! - urlao je jedan glas u smrtnom strahu.

Koliko god su ga brzo noge mogle ponijeti, potrči Sherlock Holmes - jer on je bio taj samotni putnik - u pravcu odakle je dolazila buka i zapomaganje. U sumraku vidje kako je jedan čovjek uhvatio drugoga oko pasa da ga odgura.

Detektiv skoči u nekoliko koraka do onoga što je dozivao u pomoć.

- Pustite tog čovjeka! - poviče on.

- Tornjajte se do bijesa, ili će i vama biti zlo - vikao je napadač gnjevno.

- Spasite me, spasite me - molio je drugi čovjek koji se nije mogao riješiti snažnih ruku svoga protivnika. - Hoće me ubiti!

Strašan udarac pogodi lubanju lupeža koji nije htio pustiti svoju žrtvu, tako da je kao gromom ošinut pao na zemlju.

Spašeni mladić od kojih dvadeset godina, pridigne se.

- Taj je spas došao u pravo vrijeme; - reče duboko uzdahnuvši - koji trenutak kasnije bih kao razmrskana lešina ležao dolje u katakombama.

- U katakombama? - upita Sherlock Holmes. - Ima li ovdje u blizini kakav ulaz u katakombe?

- Pogledajte samo onamo, tamo je otvoren rov koji vodi u kamenolom; dubok je dvadeset do trideset metara. Oko otvora sagrađena je drvena ograda da se spriječe nesreće, ali ta ograda ne bi spriječila moga prijatelja Roberta da me surva u ponor.

- Hm, - reče Sherlock Holmes. - Htio bih jednom pogledati te katakombe.

Mladi ga čovjek pozorno pogleda.

- Vi valjda niste kakav špijun? - upita nepovjerljivo.

- To zacijelo nisam - nasmije se detektiv. - Ja sam Englez, slikar, pa bih htio upoznati razne svjetske znamenitosti.

- Da ste tuđinac, to sam već opazio! Ne mislim da ste špijun; ali katakombe uza sve to ne možete vidjeti, jer je otvor zazidan.

- Da; ali u nekoj krčmi tu u blizini nalazi se još jedan ulaz.

- Dragi gospodine, - reče mladić uz vidljivo čuđenje - dobro su vas uputili.

- Dakle, uputio me je jedan prijatelj!

Mladić je nekoliko trenutaka razmišljao.

- Pa dobro onda, - reče on - bili ste tako hrabri pa ste me od smrti spasili, zato ću vam reći istinu.

- Da, dva su ulaza: ovaj ovdje i drugi kroz podrum krčme "Kod krvavog Apacha". Ali krčmar vas neće ni na koji način pustiti ući, jer niste njegov gost.

- Katakombe ipak imaju svoje tajne? - ispitivao je oprezno detektiv.

Mladi čovjek stupi sasvim blizu do svoga spasitelja.

- Jeste li već čuli štogod o Apachima grada Pariza? - zapita tiho.

- Jesam, to je potpuno organizirana lupeška družba.

- Tako je gospodine, a krčmar je njihov poglavica. U

katakombama leži čitavo ukradeno blago, dok se kod zgodne prilike ne otpravi kamo drugamo. Tko dobro poznaje sve zavijene putove, ima zacijelo i sam ondje dobro sklonište. Ali ne bih nikomu savjetovao onamo poći.

- A zašto ne, - upita Sherlock Holmes bezbrižno - pa tamo se čovjek može brzo snaći?

- Nikada; samo je prednji dio katakombe poznat; u druge hodnike nije još niti jedan čovjek dopro. Tamo se čuvaju tisuće i tisuće lijesova što su prije mnogo vjekova skupljeni sa starih groblja. Često zatvaraju put, tako da se čovjek opet mora vratiti. A uz to vlada ondje i potpuna tama; samo ono mjesto iznad otvora je svijetlo, ali ne znam da li je tko živ još ikad onamo dopro. Napustite stoga svoju nakanu; vi je i onako ne možete provesti u djelo.

Detektiv je časak razmišljao. Stvar doduše nije bila sasvim jednostavna, ali on nije poznao uzmišljanje.

- Nađite mi sredstvo i put da dođem u katakombe - reče on energičnim glasom - pa ću vam dati 300 franaka.

Holmes izvadi svoju lisnicu i pruži mladiću novac.

Ovaj je još časak oklijevao, ali su se njegove oči sjajile od požude.

- Najprije morate imati znak Apacha, inače je sve uzaludno - reče onda.

- Dobro, pribavite mi taj znak.

Mladić se okrene; njegov se suzbijeni protivnik počeo micati.

- Pođite sa mnom, - šapne detektivu - ovdje nismo sigurni. On pođe s njime u polje dok nisu došli do drvene ograde.

- Imate li uza se kakvih malenkosti od kojih bi se mogli odvojiti? - šapne on.

- Imam pečatni prsten koji nije od velike vrijednosti, stari srebrni džepni sat i novčanik u koji bih mogao metnuti

nekoliko zlatnika - odgovori detektiv.

- Dobro, dobro, spremite samo sve to; u onoj daščari ondje čekaju me moja braća.

On zafićuka sasvim neobično, poput signala jednog torpeda.

Odmah iz dašcare odvrata. Vrata se otvore, a iz njih se pruži slabi trag svjetlosti.

- A koga ti to dovodiš? - upita glas, sasvim hrapav od rakije.

- Jednog Apacha - odgovori on.

Sherlock Holmes ugleda pred sobom nekog divljeg pustinjaka čije je crveno, napuhnuto lice odmah odavalo pijanca.

- Jesi li već poslovaio? - upita taj čovjek koji je, kako se činilo, bio poglavica.

Umjesto odgovora ispruži Sherlock Holmes svoju ruku u kojoj je držao prsten, uru i novčanik.

- Dakle džepokradica?

- Da, upravo je prispio iz Engleske potražiti svoju sreću među Apachima - odvrati detektiv koji je opazio kako ga pozorno promatra četiri do šest lupeža što su sjedili u daščari.

- Alfons, - obrati se poglavica pratiocu detektiva - jamčiš li za njega?

- Svojim životom; - odgovori ovaj - spasio me je iz pandža snažnog Roberta pa iz toga možete vidjeti kakav je to čovjek.

Svi su lupeži na te riječi skočili na noge i opkolili Sherlocka Holmesa; čovjek koji je nadhrvao snažnog Roberta, morao je biti vraški dečko.

- On bi još danas htio proslaviti svoj primitak kod «krvavog Apacha» - reče Alfonso.

Nada da će se još danas napiti na tuđi račun razvedri

odmah matora lica tih razbojnika. Najprije su šaputali između sebe, a onda s poglavicom.

Dobro, - reče ovaj - primit ćemo te u svoj savez. Pruži desnu ruku da primiš naš znak.

Jedan je član družbe držao nad svjetiljkom neki predmet od kovine dok se ovaj nije tako ugrijao da ga nije mogao više držati u ruci.

Poglavica ga brzo prihvati i utisne detektivu u unutarnji dio ruke.

Sherlock Holmes osjeti jaku i ostru bol. Morao je čvrsto stisnuti zube da ne zavikne od boli.

Svi su ga prisutni gledali s divljenjem; tolike jakosti duha nisu do sada vidjeli ni kod kojega novoga člana. Jedan mu htjede na ruku staviti ulja da ublaži bol, ali Sherlock Holmes ga s prijezirom odbije.

On mirno promotri znak koji ga je učinio bratom najopasnijih i najstrašnijih pariških lupeža: krug u kojem se nalazio šiljak indijanske strelice.

- Pođimo sada do «Krvavog Apacha»- reče on poglavici.

- Alfons, - zapovijedi on mladom čovjeku koji je Sherlocku Holmesu pomogao da bude primljen u tu družbu - potrči naprijed i pogledaj je li zrak čist.

Alfons iščezne, a poslije nekoliko časaka bila je čitava družba, Sherlock Holmes u njihovoj sredini, na putu prema zloglasnoj krčmi. Išli su sveudalj u polje, a onda niz kamenje.

- Sve je u redu - reče iznova poglavica pokazujući na svjetlo što je svjetlucalo s prozora jedne kuće. To je valjda Apachima bio znak da nema opasnosti.

U zadimljenoj krčmi u koju je družba sada ušla, ugleda Sherlock Holmes samo svoga znanca Alfonsa koji se zabavljao s konobaricom.

Za čas su sve čaše bile pune, a raskalašena gozba započne. Sherlock Holmes opazi kako je Alfons, u kojemu je on kako se činilo stekao vjerna prijatelja, s konobaricom razgovarao veoma povjerljivo. Onda, kad su gotovo svi članovi družbe bili pijani, dozove on Sherlocka Holmesa k sebi.

- Ako još ostajete kod svoje želje da sidete u katakombe, - reče tiho - onda se evo morate sprijateljiti s Jeannetom.

Sherlock Holmes utisne sto franaka u ruku ljepušaste djevojke.

- Evo, lijepa Jeanneto, - reče on smiješeći se - kupite si kakav spomen na ovaj znameniti dan kad sam primljen među Apache. A sada mi recite kako ću doći u katakombe?

- Za ime Božje, napustite tu nakanu; vi ne poznajete pogibelji što vas ondje čekaju. Tamo ćete jadno umrijeti.

- To mi je sasvim svejedno; - reče Sherlock Holmes odlučnim glasom - ja ih na svaki način moram vidjeti.

Djevojka je još uvijek oklijevala.

- Osim toga je upravo sada netko dolje u njima - doda ona.

- Uklonit ću mu se s puta - odgovori detektiv.

- Ako se u kojem hodniku susretnete s crncem, nećete mu se moći skloniti s puta. Nastat će borba o život ili smrt.

- Vi govorite o nekom crncu? - upita Sherlock Holmes začuđeno.

- Da, o starom članu družbe Apacha koji se nedavno vratio iz Engleske.

- Ah, to je valjda Maori - reče detektiv prostodušno.

- Da, Maori - odgovori Jeanneta. - Vi ga dakle već poznajete?

- Svakako, ja sam dapače već zajedno s njim i radio - lagao je Sherlock Holmes komu je srce snažno kucalo u

očekivanju konačnog izlaska iz njegove pustolovine.

- Ah, - reče djevojka - prije je imao drugoga pomagača, nekog pijanog Engleza koji se dosada ovdje kod nas nije pokazivao.

- Imate pravo, nadimak mu je «Blue Jack» - odgovori detektiv.

- Da, da; čini mi se da vi naše ljude već dobro poznajete - reče konobarica uz osmijeh.

- A sada me brzo pustite dolje - molio je usrdno Sherlock Holmes. - Htio bih svoga prijatelja Maorija tamo dolje presresti. Pomislite samo kako će se začuditi kad me ugleda. On naime misli da sam u Engleskoj - doda smijući se.

- Ali, ako se s njime ne sastanem u katakombama ili ako se on vrati bez mene, onda mu, za ime božje, ne odajte da sam bio ovdje i da sam o njemu govorio. Bude li sve išlo glatko i vratim li se zdrav i živ iz katakomba, dat ću vam objema još poseban dar.

- Pa dobro, - reče Alfons - ako ne možete drugačije, onda uzmite onu svjetiljku i pođite na put. Naši ljudi već hrču pa neće opaziti da vas nema ovdje.

- Imate valjda s Maorijem još neki mali obračun? - upita on tiho.

- Čuvajte se toga crnog đavla - savjetovao mu je Alfons. - On po svoj prilici ima dolje skrovište svoga blaga pa bi sasvim hladnokrvno i najboljem prijatelju rinuo nož u grlo kad bi opazio da ga taj uhodi.

- Čuvat ću se, a sada mi pokažite put.

Janneta gurnu detektivu u džep nekoliko naranča. On joj zahvali i pođe za Alfonsom kroz stražnja vrata u hodnik što je bio popločen opekama.

- Ovdje je ulaz u podrum - reče on. - Pokrovac od dasaka, koji ćete lako naći, pokriva ulaz u katakombe. A

sada doviđenja. Moram se vratiti da se ne probudi sumnja zašto ste već danas upućeni u tajne katakombe.

Još prije nego se Alfons vratio u krčmu, bio je Sherlock Holmes već na dnu stuba u podrumu.

Uokolo je ležalo više hrpa starih otpadaka koji su služili da se prikrije ulaz u katakombe.

Velikom mukom digne detektiv daščani poklopac.

Upali svjetiljku, ali je pokrije da ga njeno svjetlo iz daljine ne oda. Naposljetku siđe polagano niz stube u katakombe.

Morao je vrlo oprezno silaziti da ne posrne i da se ne sunovrati u dubinu.

Na jednoj stepenici otkine se pod njegovom nogom komad kamena te je morao preko toga jaza skočiti. Sa stijena je kapala voda: ukratko ulaz u podzemni svijet bio je vrlo neugodan i neudoban.

Sada je bio dolje. Pred njime je bio sasvim taman hodnik bez kraja i konca. Nije bilo čuti ni glasa koji bi odavao da je osim njega još tko ovdje.

Zrak je doduše bio nešto gust, ali bolji nego što je očekivao. Onaj ulaz na otvorenom polju činio je da je tu dopirala prilično snažna struja zraka.

Bio je nekih 10-15 koraka pošao u hodnik kad mu se noga o nešto spotakne.

Lijevo i desno bili su poredani lijesovi, neki cijeli, a najviše njih razlupanih. Tu je stajala gola lubanja, ondje se cerile šuplje oči; ovdje se opet stropoštao istrunuli lijes i pao na zemlju, tako da su bijele kosti ležale razasute okolo.

Kuda god je pogledao, sve same kosti i prašina, ostaci čitavih ljudskih generacija koje su jednako kao i on živjele, ljubile, poslovale i borile se.

Iz njegova ga razmišljanja prene daleki štropot, sličan kotrljanju kola.

Što je to bilo? Jesu li se opet kakvi lijesovi stropoštali? Je li tko zavirio u katakombe kroz otvor što ga je ostavio otvorenim?

Koraćao je dalje; sada dođe do raskršća. Uzme odmah komad krede i načini na uglu potez da si označi pravi put za povratak.

I Sherlock Holmes je koraćao oprezno dalje preko lijesova i kostura u hodnike starih katakomba da presretne svoga neprijatelja i oduzme mu plijen.

Pomno je pregledao revolver i bodež, jer je dobro znao da će samo jedan od njih dvojice živ izaći na danje svjetlo ako naiđu jedan na drugoga.

Opet mu gromada razasutih lijesova i kostura zakrči put.

Morao se na sve strane sklanjati pa je tako izgubio orijentaciju. Ali to je bilo sasvim sporedno: ta njegovi su mu znakovi osiguravali povratak.

Ali sad - protrne on sav od radosnog straha; pred njim je bilo svjetlo.

- Maori - šapne on sakrivši svjetiljku i zastavši malo.

Lagano i oprezne, kao Indijanac, šuljao se Sherlock Holmes dalje.

Detektiv je polako prilazio bliže; trak svjetla svakim je korakom bio sve jači.

Crnac se morao zadržavati u mjestu, jer se svjetlo nije micalo.

Sada je mogao sasvim točno vidjeti njegovo lice.

Maori je klećao pred jednim lijesom.

Valjda je u tom lijesu bilo skrovište njegovog blaga.

Maori digne prema svjetlu ruku u kojoj je sve blještalo i sjajilo.

- Opija se sjajem dijamanta - pomisli detektiv prišavši mu još nekoliko koraka bliže.

Bio je neodlučan bi li toga lopova sasvim jednostavno ustrijelio, ili bi pričekao dok se udalji. U taj čas začuje se oštar udarac.

- Crnac je lijes, svoje skrovište, zatvorio - promrmlja Sherlock Holmes. - Sada treba čekati dok lopov ne ode. Onda ću se vratiti potražiti lijes i blago.

Maori se uzdigne i prihvati svjetiljku; sad se okrene i pođe ravno prema detektivu.

Sherlock Holmes se htio brzo sakriti - ali - nehotice se prisionio uz lijesove što su tamo stajali jedan na drugome.

S užasnom bukom surva se lijes iza detektiva, tako da nije imao nikakva zaleđa.

Brzo poput strijele digne crnac svjetiljku u vis; njezin trag osvijetli lice njegovog protivnika, a u istom mu času cijela situacija postane jasna.

- Sherlock Holmes! Ha, ha, ha! Dovde ste došli zamnom? Ej, potražili ste sebi dostojan grob. Umrijet ćete ovdje od gladi i žeđi, lopove! - vikao je Maori u svom divljem trijumfu.

Hitac bljesne. Jeka se stostruko odbijala.

Sherlock Holmes je pucao, ali se u isti čas Maori bacio na zemlju. Kod toga je njegova svjetiljka prsnula i ugasila se. Napeto je osluškivao ne bi li čuo Maorija koji bi mu se približio. Ostao je tako nekoliko časaka u mrklom mraku stajati kao ukopan. Negdje u daljini začuje kako koraci nestaju i zavlada tišina.

- Lopov se ovdje sigurno bolje snalazi nego ja - promrmlja detektiv i korakne polagano nazad. - Nadam se da će mi moji znaci pokazati kuda se moram vratiti.

Ali iznenada stane razmišljajući. Što ako se lopov sakrije na izlazu iz katakomba da ga ubije uspije li se vratiti do tamo?

- Ah, - nastavi Sherlock Holmes razgovor sa samim

sobom - moram se pouzdati u svoju sreću, u Alfonsa, moga novog prijatelja, i Blue Jacka koji je - kako se čini - ovdje isto tako dobro poznat. Svjetiljku ne smijem nikako zapaliti, jer bih tako bio siguran cilj Maorijevu metku.

Tako je stajao u mrklom mraku usred te grozne okoline. Onda se uputi naprijed lagano i oprezno da se opet ne spotakne o koji lijes koji bi ga srušivši se mogao poklopiti.

Po svom računu morao je sada biti na onom mjestu gdje je crnac sakrio svoje blago. Ali on se ne usudi pretražiti taj lijes, bojeći se da ga ne razori. Stoga je koračao dalje stavljajući oprezno nogu pred nogu.

Visoko naslagani redovi lijesova zapriječe mu daljnji put.

- Sada moram krenuti na desno, - reče Sherlock Holmes - onda ću doći u hodnik iz kojega sam ovamo dospio.

Dokora dođe do hodnika koji se odvajao na desno; ali je morao dugo hodati dok ne dođe do drugog hodnika kojim se vrati.

Na jednom uglu stane.

- Ne mogu drugačije, - promrmlja - moram zapaliti svjetiljku da vidim nisam li ovdje kredom nacrtao znak. Ta crnac ne može znati gdje sam sada.

Oprezno upali svjetiljku i digne je u zrak.

- Tu je kredom upisan znak, - prošaputa on sebi - ali ga je netko hotimice izbrisao. To je bila Maorijeva ruka; otkrio je moje znakove pa ih je pokušao obrisati da me liši svakog spasa. Ako je i kod drugih znakova tako površno postupio kao ovdje, onda ću se ipak snaći i sretno izaći.

Ali ga nada prevari. Crnac je druge znakove pomnije odstranio; nije im više bilo traga.

Sada detektiv nije više znao otkuda je došao; bio je

izgubio svaki smjer. Uza sve to nije ga ostavila srčanost.

- Moram poći do kraja toga hodnika - reče. - Negdje ću već izaći.

Ali ta je njegova nada bila uzaludna; kad bi pošao stotine metara daleko, naišao bi na stijenu, ili na zidove lijesova i hrpe kostura.

Svaki čas je morao mijenjati pravac kretanja, dok naposljetku nije stao sav iznemogao.

- To tako dalje ne ide - prošapta. - Zalutao sam u tom labirintu, a svojim vlastitim snagama više se ne mogu snaći. Sva je moja nada Alfons ili Blue Jack koji će me sutra sigurno tražiti.

Pipao je uokolo ne bi li našao štogod prikladno za sjesti, jer od umora nije mogao čvrsto stajati.

Ruka mu se dotakne nekog čvrstog predmeta koji nije mogao biti lijes.

- Kakvih još drugih stvari ima ovdje na tom groznom mjestu? - upita on sam sebe.

Pipao je dalje i shvatio da je na tom mjestu sve puno škrinja i vreća u kojima je bilo nešto pomno spremljeno.

U svom umoru Holmes se nasmije.

- Sreća mi se divno osmjehnula. Kod stovarišta blaga sam, kraj svega što su do sada pokrali.

Sada je opet iznova bio u nadi da će uskoro vidjeti danje svjetlo.

Tu se udobno smjesti i prilegne te uskoro zaspi.

8. poglavlje

Osveta Blue Jacka

Maori se međutim već bio zaputio u krčmu “Kod krvavog Apacha”.

Svjetiljka koja je visjela na sredini stropa, osvjetljavala je hrpu ljudi što su spavali i ležali po tlu.

- Svi su pijani - promrmlja crnac. - Na koga da se sada obratim?

Tek jedan se od njegova bučnog ulaska u krčmu probudio.

Bio je to Alfons, novi prijatelj Sherlocka Holmesa, jedini koji se nije bio opio do besvijesti.

- Što se tu dogodilo? - upita crnac pokazujući na spavače.

- Slavio se primitak u družbu jednog novog brata - odgovori Alfons zijevajući.

- Gdje je? - pitao je Maori ogledavajući se posvuda.

- Valjda je otišao - odgovori mladić bezbrižno.

Crnac se časak zamisli, onda pronicljivo pogleda u mladića.

- Je li možda otišao u katakombe? - upitao je lukavo.

- To nije isključeno - odvrati Alfons slegnuvši ramenima. Još je na pola spavao pa se najednom sjeti da je njegov novi prijatelj govorio o nekom obračunu s crncem. Zar je poginuo?

- Jesi li se sastao s njim? - upita onda ohrabren.

- Dabome - odgovori Maori podrugljivo. - Njega tako skoro nećemo opet vidjeti.

- Ali on je Apach i nosi naš znak; ja sam glavom jamčio za njega.

Crnac se grohotom nasmije i pogleda podrugljivo mladića u lice.

- A znaš li ti, golobrado momče, koga ste u svoju družbu primili?

Alfons sav protrne: možda je taj čovjek ipak bio

policijski špijun?

- Jesi li ikad čuo o slavnom psetu što svoj našoj svojti u Engleskoj tjera strah u kosti? Ali mu kraj toga nije bilo odviše teško doći ovamo u Pariz i prijeći u Apache?

- Do vraga! - izusti Alfons - misliš na slavnoga detektiva, Sherlocka Holmesa?

- Upravo na njega - reče crnac koji se od milja mogao jedva suspregnuti.

Alfons se zgrozi; što je učinio? U svoju družbu je doveo moucharda! Kada se to sazna, bez sumnje će ga strijeljati.

- Je li još živ? - upita brzo.

- Po svoj prilici jeste; ali pobrinuo sam se da se taj ne vrati brzo opet na danje svjetlo. Taj si je đavo na svakom uglu kredom ucrtao znakove, ali sam ih izbrisao; neka nekoliko dana luta ondje dok ne uquine od gladi i žeđi. Dodatno sam još ulaz zatvorio i zabio, tako da ne može izaći.

Apach olakšano uzdahne.

- To si dobro učinio - reče. - Morat će dolje propasti, jer neće moći razlučiti hodnike što vode do podruma ove krčme.

- Ima još jedna mogućnost za njega da izađe iz toga groba - ako naime slučajno naiđe na otvoren rov što vodi na polje Saint Germaina. Ako ondje počne vikati pa ga prolaznici čuju, onda se može spasiti.

Alfons je neko vrijeme razmišljao.

- Imaš pravo - reče onda. - To doduše nije vjerojatno, ali je ipak moguće. To bi mu se moralo posrećiti.

- Dobro; pogodimo se. Ti ćeš se pobrinuti da ne izađe kroz podrum ako bude kucao, a ja ću kod rova leći u zasjedu pa ću ga ustrijeliti čim se dolje pokaže. Sada se moram kod kuće neko vrijeme naspavati i uzeti revolver. Slučajno ga danas nemam uza se, inače bih ga već dolje bio ustrijelio.

Oba druga stisnu jedan drugome ruku kao da su dogovorili pogodbu, a zatim Maori ode. Čim je Maori otišao po svom naumu, Alfons ode do otvora čuvati stražu.

Međutim je Harry Taxon u svom stanu trpio grozne muke.

Njegov gospodar i majstor, Sherlock Holmes, bio je jučer poslije podne otišao, a da se do danas još nije vratio.

Što se dogodilo? Je li Sherlocka Holmesa zadesila kakva nesreća, ili ga je napao njegov neprijatelj crnac? Jesu li se njegova izviđanja tako dugo oteгла? Zar je možda bio sišao u katakombe?

Kad je pomišljao na tu posljednju mogućnost, sav protrne. Ovdje u Parizu, u tom nepoznatom gradu, osjećao se kao da ga je tko izdao ili prodao.

U Londonu je znao za sto pomoćnih sredstava, imao stotinu znanaca, bila mu je sva policija na pomoći. Ovdje nije nikoga poznavao.

A uz to nije smio ostaviti svoj stan, jer je morao čuvati Zairu.

Uspavljujuće sredstvo nije još prestalo djelovati.

Sherlock Holmes bio ju je smjestio kod svog domaćina da je može bolje nadgledati.

Njoj bi se svijest vraćala samo na kratko vrijeme. Onda bi opet utonula i čvrsto usnula.

Nakon pijanstva od 24 sata Blue Jack se tek jutros otrijeznio, a onda otišao.

Stao je na stražu sučelice kući u kojoj je živio Maori. Htio je saznati hoće li poći u krčmu «kod krvavog Apacha», koja je i njemu bila dobro poznata.

Blue Jack je doduše znao da je Maori već jučer, kad je on, Jack, ležao pijan kod kuće, svoje blago mogao sakriti u katakombama. Ali on je odveć dobro poznavao crnčeve navike, pa je znao da je ovaj u svojoj sumnji prema

posjetiocima «krvavog Apacha» najprije sišao u svoje skrovište uvjeriti se je li još netaknuto.

Vrijeme je prolazilo, a njegov se nekadašnji prijatelj nije pokazivao. Je li, protivno njegovu očekivanju, već ranije otišao?

Već je Jack htio zdvajati o uspjehu svoga današnjeg motrenja, kad opazi kako crnac izlazi iz kuće i brzim korakom polazi niz ulicu. Jack pođe smjelo za njim.

Maori je znao da je njegov najveći neprijatelj Sherlock Holmes zalutao u katakombama pa mu tako nije mogao biti pogibeljan. Nije ni časka pomišljao na to da se njegov partner Blue Jack mogao osloboditi iz onoga strašnog položaja u kojem ga je bio ostavio u Mortlakeu, pa da je sada kao i on u Parizu.

Po njegovom računu, dakle, nije ga mogao nitko slijediti. Izašavši iz Pariza bio je stoga izvanredno dobre volje te se približavao Barriere d'Enfer.

Još 24 sata, i Sherlock Holmes će biti mrtav od gladi ili usmrćen njegovim metkom.

Onda bi mirno mogao uzeti blago starog trgovca robljem i vratiti se u Afriku, svoju domovinu. Zaira, zakonita baštinica dragulja, bila je po njegovom mišljenju već mrtva. Sigurno je pala u medvjedi kavez gdje su je divlje zvijeri rastrgale.

- Ide u krčmu "Kod krvavog Apacha" - promrmlja Blue Jack koji je u nekom određenom razmaku išao za njime. - Čudnovato je da ne nosi sa sobom škrinjicu s draguljima. Ili ju je već jučer sakrio u katakombama? Možda sada ide po nju, kad misli da je siguran. Biti će dobro ako ga pričekam. Baš me zanima što će reći kada me ugleda - mrmljao je sam sebi Blue Jack.

Englez legne iza hrpe kamenja odakle je dobro mogao vidjeti krčmu «Kod krvavog Apacha». Ovaj je predio dobro

poznavao, jer je prije više godina bio i on član Apacha, u ono doba kad mu je londonsko tlo postalo prevruće.

- Sigurno ću čekati sat ili dva - promrmlja i gucne čestito iz boce rakiju. Ali se uvelike začudi kad nakon pola sata opazi da je njegov nekadašnji drug opet izašao iz kuće.

- Što li taj lopov samo namjerava? - reče kad opazi gdje je Maori sišao s puta i krenuo ravno prema kamenjem posutom polju.

- Ide prema Saint Germaniu, možda u rov; ondje postoji izvrsno sklonište pa ću ga i ondje moći dobro pratiti.

Bezglasen kao zmija šuljao se on po tlu, skrivajući se iza svakog kamena i grma.

Sada nije bio niti dvadeset metara daleko od crnca pa ga je pozornije promotrio.

Maori je kraj sebe položio revolver zureći svadljivo u rov; sigurno hoće koga ustrijeliti nadajući se da će taj iz hodnika stupiti na otvoreno mjesto pod rovom. Vreba li možda na Sherlocka Holmesa koji u katakombama traži blago?, razmišljao je Blue jack

- Bilo bi mi napokon sasvim pravo - nastavi on razgovor sam sa sobom - kad bi Maori to policijsko pseto sravnio sa zemljom. U Engleskoj se neću smjeti više pokazati, jer me on već dobro pozna. A blago koje ću uskoro izvući, milije mi je čitavo nego razdijeljeno.

Oprezno i tiho izvuče Blue Jack debelo užu i napravi omču kakvu rade kauboji u Južnoj Americi kad hvataju goveda. Ležao je dugo vremena u zasjedi, ali se odjednom lecne.

Crnca, koji je ujutro tek nekoliko sati prospavao, uspavalo je zurenje u rov. Počne drijemati i legne nedaleko od ograde što je zatvarala ponor.

Doskora je njegovo duboko disanje i snažno hrkanje odavalo da je čvrsto zaspao.

Blue Jack ustane tiho iz svoga skrovišta. Četveronoške se došulja do crnca i ovije zamku oko obiju njegovih nogu, a da ovaj to nije ni osjetio. Drugi kraj užeta pričvrsti za jednu gredu na ogradi.

- Tako, - promrmlja, a uz to je iz njegovih očiju sijevala đavolska zloradost - ulovio sam ga kao zeca. Sada ću se najposlije osvetiti. Čekaj, momče, sad ćeš znati.

Još jednom pregleda zamku i gredu jesu li čvrste.

- Sve je u redu - reče jedva dišući od uzbuđenja - Sad može započeti ples.

Ogleda se uokolo. Nikoga nije bilo za vidjeti. Čitavo Saint Germaniansko polje bilo je kao izumrlo.

Sada stane na razdaljinu jednog metra od Maorija.

- Maori, - poviče on iz svega glasa - Sherlock Holmes je ovdje!

Kao da ga je zmija ujela, skoči crnac na noge. Htio je brzo dohvatiti revolver što ga je bio kraj sebe stavio. Ali ga Blue Jack pretekne i uzme mu oružje.

Kako su mu noge bile svezane, mogao je crnac jedva stajati. Ali nije samo to bilo uzrokom što je sav zadrhtao. Rukom je bio zahvatio ogradu da se upre, pogledavši svog protivnika očima koje su se od užasa bile izbuljile iz glave.

Još uvijek im nije vjerovao: je li to bio njegov nekadašnji partner kojeg je u Mortlaku bio svezao i predao sigurnoj smrti?

Je li još uvijek sanjao?

- Blue Jack? - upita naposljetku teškim glasom.

- Jeste - odvrati ovaj, koji je sada stajao u blizini mjesta gdje je uže bilo pričvršćeno za ogradu. - Tvoj prijatelj Jack Brown.

Grudi crnca su se burno nadimale i spuštale.

- Kako - dolaziš - ovamo? - mucao je u smrtnom strahu.

- S prijateljem Sherlockom Holmesom - odvrati Jack podrugljivim smijehom. - Stigao je na vrijeme da te potraži u našoj kući u Mortlekeu. Kod toga je pohoda naišao na mene u podrumu gdje si se ti za mene tako lijepo pobrinuo.

Maori se sve više bojao, osobito kad je vidio da je Blue Jack u desnoj ruci držao napet revolver.

- Što tražiš od mene? - zapita, a na licu mu se jasno odražavala srdžba što je Sherlock Holmes bio spasio njegova nekadašnjeg partnera.

- Da ti se osvetim! - poviče Englez koga je sve više obuzimao gnjev pri spomenu na njegove nekadašnje muke.

- Milost! - moljakao je crnac. Htio se pomaknuti naprijed, ali ga spriječe njegove svezane noge.

- Milost! - ponovi podrugljivo Blue Jack - udijelit ću ti onu milost koju si zaslužio. Izručio si me smrti, nije li tako?

- Sve ću opet popraviti - zastenje Maori.

Blue Jack mu odgovori podrugljivim i grohotnim smijehom.

- Sasvim onako kako si to kod Zaire popravio iz zahvalnosti što ti je odala skrovište dragulja. Uostalom, i nju je spasio Sherlock Holmes našavši je gdje spava na medvjedem kavezu. Ti si sada, prijatelju moj, u sličnom položaju. Ti si sada Zaira, a ja Maori. A istom mjerom kojom si ti mjerio, mjerit ću i ja.

- Ti znaš - nastavi - da je ponor kraj tebe 30 metara dubok?

Crnac ne odgovori, ali zadrhta i protrne čitavim tijelom; znao je da od svog neprijatelja ne može očekivati nikakvu milost.

- Nadalje, dobro znaš da je dolje tlo kamenom popločeno, dakle tvrd ležaj za onoga tko se surva preko ograde.

Maori nije mogao više savladati svoj užas.

Blue Jack stane na tren u svom pripovijedanju želeći se opijati strahom svog nekadašnjeg prijatelja. Onda reče zapovjedničkim glasom:

- Sad ćemo se obračunati.

Crnac je glupo zurio u njega.

- Sjedni na ogradu.

Maori je oklijevao pokoriti se toj zapovijedi.

- Pseto, prosvirat ću ti glavu ako me ne poslušáš! -

poviče Jack sav bijesan.

Maori zaurla od straha opazivši da je Jack u njega uperio svoj revolver.

Jecajući i stenjući otpuza do ograde što je bila tek metar visoka.

- Hoćeš li ostati u životu? - upita poslije nekog vremena Englez stupivši mu korak bliže.

- Hoću, hoću, - poviče crnac - učinit ću sve što želiš!

- Dobro, - odvrati Jack - reci mi gdje si sakrio blago starog trgovca.

Maori zaurla od srdžbe razumjevši namjeru svog mučitelja.

- Uzet ćeš mi sve dragulje? - reče. - A ja ću ostati praznih ruku, ja, koji sam čitav plan smislio i koji sam staroga uklonio s puta.

- Odlično, - odgovori Jack - uz sve to zaslužuješ pravo izbora pa reci - dragulji ili život?

Crnac je stenjao i jecao, i nije mogao odlučiti.

Blue Jack je polagano podizao revolver.

- Da, - poviče Maori sav uplašen - dat ću ti ih.

- Dobro, kaži mi dakle gdje je skrovište?

- Dolje u katakombama; ali ga u hodnicima nećeš naći, ako ti mjesto i točno opišem. Pusti mene da s tobom pođem, kunem ti se...

Začuje se prodoran podrugljiv smijeh iz Jackovih usta.

- Ostavi se tih gluparija, znaš dobro koliko tvoje zakletve vrijede. Reci gdje si sakrio dragulje?

- Neću - poviče crnac u svojoj zdvojnosti. - Ti bi me ionako ubio, sve da ti njihovo mjesto i odam. Ništa ti neću kazati, svoju ću tajnu odnijeti sa sobom u grob.

Englez je takav odgovor i očekivao. Jednim skokom priđe Maoriju i gurne ga tako silno da je izgubio ravnotežu.

Zaurlikavši u smrtnom strahu sunovrati se crnac u dubinu.

Ali ga u njegovom padu zaustavi uže. Tako je sada glavom visio u ponoru. Od groznoga je straha urlikao, nastojeći rukama zahvatiti glatki kameni zid. Ali uzalud. Nigdje nije bilo uporišta, posvud glatko, nemilosrdno kamenje.

Englez je mirno slušao njegovu viku dok mu ne ohrapavi glas.

- Tako prijatelju moj, - reče onda - možda si sada mekši.

Maori digne malko glavu u znak da je čuo Jackove riječi.

- Hoćeš li mi sada reći gdje si sakrio dragulje?

Crnac bolno zastenje.

- Dobro, - reče Englez - tvoja je sudbina u tvojim rukama. Još se možeš spasiti; dajem ti pola minute vremena da promisliš. Ne budeš li se do onda predomislio, prerezat ću uže, a ti ćeš se stropoštati u ponor.

Maori začuje kako je Jack otvorio džepni nož.

- Sve ću ti reći - zastenja crnac naposljetku.

- Dobro, ali ne laži; ti znaš da i ja, kao i ti, tamo dolje u katakombama poznam svaki pedalj zemlje.

- Ne lažem - zaškripi crnac. - Znaš drugi hodnik koji vodi izravno do skladišta Apacha?

- Sasvim točno - odgovori Blue Jack pozorno slušajući.

- Znaš li gdje stoji biskupov lijes? - zastenje odozdo Maori.

- Znam; ondje je prije bilo tvoje skrovište; - govorio je Jack podrugljivo - više puta sam te zatekao uz lijes tog čestitog gospodina.

- U njemu leži škrinjica. Sad znaš sve.

- Da nisi nešto zatajio? - opomenu ga Blue Jack glasom od kojeg je crnca prošla jeza.

Maori se koprcao obješen o konop.

- Povuci me gore, - viknuo je - ne mogu ovo dulje izdržati; sva mi je krv u glavu otišla pa ništa ne vidim.

- Pseto, ti si mi ipak nešto utajio, - reče Jack - priznaj što?

- Ne mogu ti ništa priznati - urlao je Maori.

- Pa dobro - reče Jack - kad nećeš drugačije. Ali usmrtniti te neću; učinit ću sasvim onako kako si i ti, da ne otežam savjest. Uže ću sada prerezati, tako da ćeš se 30 metara duboko sunovratiti. Kod toga lako možeš skrhati vrat; ali možeš i u životu ostati. Mi smo dakle obračunati; a sada s moje strane neka i Sherlocka Holmesa odnese đavo - blago će biti moje.

Jack prereže uže - užasan Maorijev krik - mukli tutanj, a onda opet sve utihne.

9. poglavlje

Kletva trgovca robljem

Sherlock Holmes probudio se sasvim svjež; doduše mučila ga je žeđ pa se prisjeti naranča koje mu je dala konobarica Jeanneta kada je krenuo na svoj put u katakombe.

Pri svjetlu svjetiljke pogleda na uru.

- Osam je sati prije podne - promrmlja. - Spavao sam prema tome šest do sedam sati. Moj položaj baš nije najljepši, ali nisam zdvojan.

On prikrije svjetiljku toliko da je bacala tek mali trag svjetla; toliko da je još uvijek mogao čekati u zasjedi, a da mu se zbog svjetla ne zarije metak u tijelo.

- Doduše ne mislim da je Maori još uvijek ovdje - šaptao je detektiv razmišljajući - Mnogo je vjerojatnije da je Apache obavijestio o pravom identitetu njihovog novog člana. Tako bi čitava ta družba mogla za mnom u potjeru.

Njegov položaj nije bio najpovoljniji. Ako se obistini slutnja Sherlocka Holmesa, onda mu je bio kucnuo posljednji čas. Zločinci neće nikada dopustiti da iz katakomba izađe on, detektiv, pogotovo sada kada je znao njihove tajne.

- Moram se malo udaljiti s ovog mjesta, - reče detektiv sam sebi - jer će prvi njihov pohod biti upravljen dakako ovamo gdje su smjestili svoje blago.

Od mnoštva raznih predmeta odvuče on nekoliko tuba sukna u pokrajnji hodnik i spremi si udobno ležište.

- Kad bih samo imao kompas uza se - šaptao je dalje - da barem ostanem na jednom te istom pravcu. Ali sam ga zaboravio u svom stanu pa sam prisiljen ostati ovdje kao miš u klopci.

Od časa do časa se nadao da će se ukazati Blue Jack koji je sigurno od Harrya Taxona saznao da je Sherlock Holmes od podneva prošlog dana iščeznuo.

Ali ni glasa nije bilo za čuti; Apachi su bili mirni, iako si Sherlock Holmes nije znao protumačiti to mirovanje.

Bilo je dakako razloga - i to važnog razloga: oni su pustili detektiva da umre od gladi i žeđi. Za nekoliko dana svoj su posao morali svršiti. Tim načinom će nestati čovjek koji je znao njihove tajne, a da niti jedan od njih neće umazati ruke krvlju.

U katakombama je vrućina postajala sve veća; detektivova usta sasvim se isuše; ali ga nije mučila samo žeđ, već i ljuta glad.

- Prije nego promislim o daljnjim mogućnostima svoga spasa, potražiti ću ima li u zalihi Apacha štogod za jesti.

Još jednom pozorno oslušne, ali u mraku njegovog strašnog groba nije ni glasa bilo čuti.

Zapali svoju svjetiljku i pođe prema hodniku gdje je skladište.

Tamo je koješta bilo porazbacano: svila, dragulji, raznovrsne ure, puna škatulja briljantnog prstenja - ali nikakva jela.

Uzdišući htio se Sherlock Holmes opet vratiti u svoje sklonište, ali u taj čas opazi malu, četvrtastu škrinjicu.

- Smokve! - poviče on na sav glas. - Sudbina mi je ipak sklona; to će dostajati za jedan dan, ako budem štedljiv.

- Do bijesa,- doda iznenada - svjetiljka koju mi je dala konobarica, gasi se; to je malo neugodno.

Nedugo zatim oko njega zavlada duboka, nepronicljiva tmina. Nije imao pojma u kojem smjeru treba poći da iz toga labirinta izađe na svjetlo dana. Na čas ga savlada strah, ali se opet ohrabri.

- Samo su mrtvaci izgubljeni, - reče on energičnim glasom - a ja još živim. Zacijelo će mi pasti na um kakav plan da se spasim iz toga groba. Osim toga će Harry Taxon i Blue Jack nastojati naći moj trag.

Vrućina je tako snažno djelovala na njega da ga obuze nemiran polusan.

Ali najednom protrne

- Što je to bilo?- šapne skroz tiho.

- Pričinilo mi se kao da je s one strane zasvjetlucalo svjetlo.

On brzo skoči na noge i potrča niz hodnik u kojem je do sada sjedio. Dođe u prilično širok hodnik, a u ovom je na desnoj strani drhtala svjetlost.

- Čovjek što pred sobom nosi svjetiljku - šapne detektiv.

- Moram za njim jer se radi o mom životu.

Držeći se po sredini hodnika u kojemu je bilo nekoliko lijesova, šuljao se on sasvim tiho za nepoznatim čovjekom. Držao se toliko udaljeno da je mogao vidjeti samo tračak svjetiljke pa sve da se čovjek i okrenuo, ne bi ga mogao vidjeti.

Ali taj kao da se nije bojao da se tko za njime može šuljati.

Da, Sherlocku Holmesu se pričini kao da je taj čovjek nešto teturao.

Sada neznamac stane. Detektiv vidje kako motri i pregledava lijesove.

- To je bez sumnje Maori; došao je opet u pohode svome blagu.

Čovjek, koga je Sherlock Holmes držao za Maorija, sada se sagne i kao da je po lijesu prekopavao; uskoro se činilo kao da je našao dragulje, jer je zadovoljno uzviknuo.

Sherlock Holmes se nehotice povuče dublje u tamni hodnik, jer je slutio da će se čovjek sada ovim putem vratiti.

U taj čas nastane strašna eksplozija. Dijelovi lijesova, kamenje, kosti: sve je letjelo zrakom. Uzdigne se i oblak prašine koji dopre do hodnika u kojem se nalazio detektiv. Morao je brzo pobjeći da se ne uguši.

Trčao je sve dalje i dalje, progonjen otrovnim

plinovima eksplozije.

Nije imao vremena razmišljati kako je na ovome mjestu mogla nastati tako strašna eksplozija; samo naprijed, naprijed!

Odjednom osjeti na obrazu hladan dah.

Morao se dakle približavati onom mjestu do kojeg je dopirao svježi zrak. Je li odande dopiralo svjetlo?

Koliko god su ga noge nosile, potrči naprijed; svjetlo je bivalo sve jasnije; sada je razlučivao svjetiljku što je visjela o zidu.

Čas kasnije stajao je kraj nje; za malo nije uzviknuo od radosti; nalazio se u podrumu krčme "Kod krvavog Apacha."

U jedan tren stane da predahne. Onda poslušati ne nalazi li se tko gore. Ali sve je bilo tiho, u to vrijeme valjda ni u toj ozloglašenoj krčmi nije bilo gostiju.

Detektiv se uspne stepenicama; sada je stajao na pragu. Lijevo su vrata bila tek pritvorena. On ih otvori i nađe se na svježem zraku.

Teturajući od slabosti, ali sretan zbog spoznaje da se opet vratio među žive, potrči naprijed. Izađe iz krčme i potrči prema polju. Ondje, kod jedne hrpe kamenja htio je leći da se malo oporavi.

Neki mladi čovjek, valjda Apach, skoči na noge i krene prema njemu.

- Majstore.. .

- Harry...

Gotovo bez svijesti padne on u naručje svog mladog prijatelja....

Još sunce nije bilo izašlo kada su dva čovjeka koračala poljem Saint Germain idući prema rovu koji je postao koban za crnca Maorija.

- Ovdje možemo najlakše sići u katakombe - reče Sherlock Holmes Harryu.

- Po nacrtu što sam ga jučer kupio u nekoj staroj knjižari, morala se eksplozija dogoditi nedaleko od rova. Valjda je Maori za nepozvane posjetitelje svog skloništa postavio bombu koje se neoprezno sam dotaknuo te je tako postao žrtvom svoje pakosti.

- Kad bih samo znao gdje je nestao Blue Jack - reče Harry.

- Valjda još uvijek stoji na straži pred Maorijevim stanom da nadgleda njegove korake. On tog čovjeka strašno mrzi.

Obojica stanu kraj ograde.

- Ta je greda sigurno dovoljno čvrsta da me drži - reče detektiv privezavši oko nje dugo uže. - Ti ne čini ništa drugo, nego pripazi da se nitko ograde odveć ne približi.

- Majstore, - odvrati Harry - bio bih mirniji kad bih smio sići umjesto vas.

- Ludorije, - reče Sherlock Holmes - to ja bolje znam; moram vidjeti što se dogodilo s crncem i je li spasio svoje dragulje. Na životu po mom mišljenju nije ostao.

Još jednom isproba čvrstinu užeta i omota ga oko svog tijela te zapali svjetiljku koju je zataknuo za opasač i vine se preko ograde.

Lagano se spuštao; oko njega bivalo je sve tamnije i tamnije. Naposljetku dođe dolje, skoro na dno rova, tako blizu da je mogao raspoznavati pojedine predmete.

Tu su ležali lijesovi i kosturi što ih je strašna eksplozija čak ovamo bila pobacala, a ondje je na podu ležao nauznak ispružen čovjek, držeći u rukama otvorenu škrinjicu u kojoj je pri svjetlu lampe sve blještalo i blistalo.

Detektiv poviče od užasa: tu nije ležalo tijelo crnca, već Blue Jacka. Ugrabio je blago pa je kod toga i poginuo.

Ali kako je Blue Jack otkrio skrovište?

Iz razmišljanja ga prene intenzivan zadah leša. Iza

jednog od lijesova ležalo je Maorijevo truplo, od pada posve razmrskano.

Detektiv otkrije zagonetku drame što se jučer tu odigravala, po užetu kojim su bile svezane Maorijeve noge. On uzme škrinjicu s blagom i popne se opet gore do Harrya koji ga je s nestrpljenjem očekivao.

A čitatelji će se sada pitati: Što se dogodilo s blagom?

Blago je postalo blagoslovom za tisuće bolesnika i siromaha.

Nesretna Zaira, kojoj je Maori dao jako uspavljujuće sredstvo, dođe k svijesti, ali se njezin duh poremeti. Morali su je spremiti u umobolnicu koja poslije njene smrti baštini čitavo blago trgovca robljem.

Tako je s toga blaga nestalo kletve.

-KRAJ-

